

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

อ.พ. 2/2567 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 2/2567

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

1. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(ยกเลิกมาตรา 279)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
2. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(ยกเลิกมาตรา 65 หมวด 16 และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 มาตรา 162 วรรคหนึ่ง)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
3. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(เพิ่มหมวด 16/1)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
4. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208
มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
5. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 236)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
6. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 มาตรา 59)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
7. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(เพิ่มมาตรา 47/1 และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 54 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคห้า)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
8. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 เพิ่มมาตรา 57 (3) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 58)
(นายพงศธร ศรเพชรนรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
9. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 วรรคสอง)
(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

10. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 พรรคห้า เพิ่มมาตรา 29 พรรคหก และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 พรรคสาม)
(นางสาวศศิพันธ์ ธรรมนิฐินันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
11. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 34)
(นางสาวชลธิชา แจ้จเร้ว กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
12. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 25)
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
13. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 50 (5))
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
14. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 129)
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
15. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199)
(นายเอกราช อุดมอำนาจ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
16. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 106 พรรคหนึ่ง)
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
17. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256)
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ที่ปรึกษาด้านระบบงานนิติบัญญัติ
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการ
สำนักวิชาการ

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายแดนชัย ไชวิเศษ

นิติกรเชี่ยวชาญ

นางสาวนฐมลย์ พงษ์รองจัน

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายภูซังค์ สุวรรณมณี

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางเมธาทพร กาญจนินทุ

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

ธันวาคม 2567

บทสรุปสำหรับสมาชิกรัฐสภา

จากการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ จำนวน 17 ฉบับ มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงสิทธิหรือเสรีภาพตามพันธกรณีและกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยตามมาตรา 25

2. กำหนดให้บุคคลทุกคน ไม่ว่าเพศ เพศสภาพ เพศวิถี หรืออัตลักษณ์ทางเพศใด มีสิทธิเท่าเทียมกันตามมาตรา 27 วรรคสอง

3. กำหนดให้สิทธิในการขอลดอายุตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมได้รับความคุ้มครองและพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวต้องเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าหากปล่อยตัวชั่วคราวแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือมีเหตุอื่นเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 29 วรรคห้า

4. กำหนดให้สิทธิในการขอลดอายุตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมได้รับความคุ้มครองและพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวต้องเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าหากปล่อยตัวชั่วคราวแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือมีเหตุอื่นเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 29 วรรคหก

5. กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะจำกัดการติชมด้วยความเป็นธรรมมิได้ และให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ ตลอดจนการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 34

6. กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ในกรณีที่เปิดเผยหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตของภาครัฐตามมาตรา 41

7. กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สุขลักษณะ ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนตามมาตรา 43 (3)

8. กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นเวลาอย่างน้อย 15 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมีสิทธิได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยตามมาตรา 47/1

9. กำหนดให้การรับราชการทหารเมื่อมีภัยสงครามหรือมีเหตุที่ ประเทศอาจเผชิญสงคราม ในระยะเวลาอันใกล้ตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 50 (5)

10. กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นเวลาอย่างน้อย 15 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยตามมาตรา 54 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

11. กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตนตามมาตรา 54 วรรคห้า

12. กำหนดให้รัฐต้องคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนตามมาตรา 57 (3)

13. กำหนดให้การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ต้องให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 58

14. กำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งานตามมาตรา 59

15. กำหนดให้ยกเลิกมัญฑศาศตร์ชาติและพระราชบัญญัติการจัดทำมัญฑศาศตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 65

16. กำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตลอดถึงการจัดหาทนายความให้ประชาชนตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 68 วรรคสาม

17. กำหนดให้ผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และสมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 106

18. กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาอยู่นั้นได้ และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 129

19. กำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ โดยไม่ต้องมีความสอดคล้องกับมัญฑศาศตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ ตามมาตรา 142

20. กำหนดให้การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา โดยไม่ต้องมีความสอดคล้องกับมัญฑศาศตร์ชาติตามมาตรา 162

21. กำหนดให้ยกเลิกคุณสมบัติของรัฐมนตรีเกี่ยวกับที่ว่าต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และต้องไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามมาตรา 168 (1)

22. กำหนดให้นายกรัฐมนตรีจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แม้จะขาดคุณสมบัติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามมาตรา 160

23. กำหนดให้รัฐมนตรีต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยมิชอบตามมาตรา 186 วรรคสอง

24. กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น เฉพาะในระหว่างการประกาศสงครามตามมาตรา 199

25. กำหนดให้ยกเลิกคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามมาตรา 201 (4)

26. กำหนดให้ยกเลิกลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการมีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามมาตรา 202 (10)

27. กำหนดให้การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 208 (5)

28. กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระต่างมีอำนาจกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมที่ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งและหัวหน้างานหน่วยธุรการขององค์กรตนเองตามมาตรา 219

29. กำหนดให้ยกเลิกหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเกี่ยวกับการไต่สวนและมีความเห็นเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามมาตรา 234 (1)

30. กำหนดให้ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา 234 (1) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ไต่สวนให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการกำหนดระยะเวลาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 235

31. กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร และให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่อง

ไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 236

32. กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งจำนวนของสิทธิในการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 256

33. กำหนดให้ยกเลิกหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ รวมถึงยกเลิกแผนการปฏิรูปประเทศ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ตั้งแต่มาตรา 257 ถึงมาตรา 261

34. กำหนดให้ยกเลิกบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา 279

35. กำหนดให้เพิ่มหมวด 16/1 การลบล้างผลพวงรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 และการป้องกันและต่อต้านรัฐประหาร ดังนี้

- การให้การนิรโทษกรรมเป็นโมฆะ เสียเปล่า ตามที่ได้บทบัญญัติในมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เสมือนว่าไม่เคยเกิดขึ้นและไม่มีผลใด ๆ ในทางรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

- การต่อต้านการรัฐประหารล้มล้างและการแย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย โดยให้ประชาชนสิทธิและหน้าที่ในการต่อต้านการรัฐประหารล้มล้างและการแย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย รวมถึงกำหนดสิทธิและหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างประจักษ์ชัด และหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะทหารหรือคณะบุคคลใดที่ก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศแย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทยหรือล้มล้างรัฐธรรมนูญโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด

- การรับรองความสมบูรณ์ทางกฎหมายและสถานะทางกฎหมาย โดยห้ามมิให้ศาลรัฐธรรมนูญและศาลทั้งปวงวินิจฉัยหรือพิพากษารับรองความสำเร็จสมบูรณ์ของการรัฐประหาร หรือรับรองความสมบูรณ์ทางกฎหมายและสถานะทางกฎหมายให้แก่คณะผู้ก่อการรัฐประหาร ประกาศ คำสั่ง และการกระทำอื่นใดของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร

- การดำเนินคดีต่อคณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่ก่อรัฐประหาร โดยให้ดำเนินคดีต่อคณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่ก่อรัฐประหารนั้นโดยทันทีและโดยปราศจากอายุความ เมื่ออำนาจสูงสุดกลับมาเป็นของปวงชนชาวไทยและได้มาซึ่งรัฐบาลและอำนาจการปกครองที่ชอบธรรมแล้ว

- การกำหนดให้หมวด 16/1 การลบล้างผลพวงรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 และการป้องกันและต่อต้านรัฐประหาร มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญและหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีผลใช้บังคับโดยตลอดแม้รัฐธรรมนูญนี้จะสิ้นผลไป

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 279) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-1
- สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 279)	1-2
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 65 หมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-3
- สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 65 หมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง)	1-5
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (เพิ่มหมวด 16/1) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-6
- สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (เพิ่มหมวด 16/1)	1-7
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-8
- สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 165 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236)	1-9
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-11
- สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 236)	1-12

- สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-26
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 25)
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) 1-27
พุทศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 50 (5))
(นายพิรัชต์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-28
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 50 (5))
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) 1-29
พุทศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 129)
(นายพิรัชต์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-30
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 129)
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) 1-31
พุทศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199)
(นายเอกราช อุดมอำนาจ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-32
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199)
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) 1-33
พุทศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 106 วรรคหนึ่ง)
(นายพิรัชต์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-34
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 106 วรรคหนึ่ง)
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) 1-35
พุทศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256)
(นายพิรัชต์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช 1-36
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 วรรคหนึ่ง)
- ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับร่างรัฐธรรมนูญ 1-38
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ จำนวน 17 ฉบับ

	หน้า
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
- การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศ	3-1
- สรุปความเป็นมาของการนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ	3-6
- การทำให้รัฐประหารหมดไปด้วยมาตรการทางกฎหมาย และการเปลี่ยนบรรทัดฐานของศาล	3-11
- การเกณฑ์ทหารของต่างประเทศและประเทศไทย	3-18
- กลไกการตรวจสอบการละเมิดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง	3-26
- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	3-31

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(ยกเลิกมาตรา 279)

(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความเป็นประชาธิปไตย มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา และมีความทันสมัยมากขึ้น เช่น ยกเลิกมาตรา 279 เป็นต้น

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย หลักการแบ่งแยกอำนาจให้ได้ดุลยภาพ ไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับหลักการสากลที่นานาอารยประเทศให้การยอมรับ เป็นกลไกในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประชาชนไม่ยอมรับนับถือ จนอาจก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตทางรัฐธรรมนูญและกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระบบรัฐสภา ตลอดจนปัญหาปากท้อง เศรษฐกิจ ชีวิตประจำวันของประชาชน จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเหล่านั้นในหลายประเด็น

ปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือการที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเข้าสู่อำนาจจากรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ได้ออกประกาศและคำสั่งหลายฉบับที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ประกาศและคำสั่งดังกล่าวกลับถูกทำให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เพื่อเปิดให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้เสียหายมีโอกาสโต้แย้งถึงความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และความชอบด้วยกฎหมายของประกาศและคำสั่งดังกล่าว จึงเห็นควรให้ยกเลิกมาตรา 279 ที่รับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้กับบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของ คสช. คำสั่งหัวหน้า คสช. จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(ยกเลิกมาตรา 279)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 279)
สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (ร่างมาตรา 1)
- (2) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)
- (3) ให้ยกเลิกความในมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ร่างมาตรา 3)
- (4) กำหนดให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้ (ร่างมาตรา 4)

หลักการและเหตุผล**ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)****พุทธศักราช****(ยกเลิกมาตรา 65 หมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง)****(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)****หลักการ**

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความเป็นประชาธิปไตย มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา และมีความทันสมัยมากขึ้น เช่น ยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติตามที่บัญญัติในมาตรา 65 และยกเลิกแผนการปฏิรูปประเทศตามที่บัญญัติในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ เป็นต้น

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย หลักการแบ่งแยกอำนาจที่ได้ดูสภาพ ไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับหลักการสากลที่นานาอารยประเทศให้การยอมรับ เป็นกลไกในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประชาชนไม่ยอมรับนับถือ จนอาจก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตทางรัฐธรรมนูญและกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระบบรัฐสภา ตลอดจนปัญหาปากท้อง เศรษฐกิจ ชีวิตประจำวันของประชาชน จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเหล่านั้นในหลายประเด็น

ปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือ บทบัญญัติเกี่ยวกับแผนการพัฒนาหรือแผนการบริหารประเทศ การกำหนดให้มีแผนบริหารประเทศที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่าประเทศนั้น ๆ จะเดินหน้าไปในทิศทางใด ซึ่งอาจเรียกว่า ยุทธศาสตร์ชาติบ้าง แผนการปฏิรูปประเทศบ้าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบ้าง นับเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติตามมาตรา 65 และการปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศนั้น นำมาซึ่งปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ดังนี้

ประการแรก ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศที่กำหนดขึ้นเป็นผลพวงจากระบอบรัฐประหารของ คสช. มีบุคคลใน คสช. หรือเกี่ยวข้องกับ คสช. เข้าไปกำกับควบคุมตลอดทั้งกระบวนการ ในขณะที่การปฏิรูปประเทศตามแผนการของประเทศต่าง ๆ จะต้องมาจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง รัฐบาลริเริ่มทำแผนโดยกำหนดแผนให้เป็นที่รองรับความเสี่ยงไว้กับประชาชน ในแง่นี้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศจึงขาดความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยที่จะนำมาบังคับใช้กับคนไทยทั่วประเทศ

ประการที่สอง ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศนั้นควรมีลักษณะเป็นนโยบายที่มีกลไกรับผิดชอบทางการเมือง ไม่ใช่บรรทัดฐานทางกฎหมายที่นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ

และแผนการปฏิรูปประเทศจึงควรเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามแต่ละรัฐบาลที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้มาดำเนินการ การนำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จะยิ่งทำให้รัฐบาลไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารประเทศให้สอดคล้องเจตนารมณ์ของประชาชน และสนับสนุนให้รัฐราชการขยายตัวมากขึ้น แทนที่พรรคการเมืองและรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งและได้รับอำนาจจากประชาชนจะมีอำนาจในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปประเทศ กลับกลายเป็นว่าทุกสิ่งทุกอย่าง ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและแผนการปฏิรูปประเทศที่ คสช. และกลไกรัฐราชการกำหนดไว้หมดแล้ว

ประการที่สาม การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศไว้ในรัฐธรรมนูญ อาจเปิดช่องให้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งกันและกันได้ ผ่านการอาศัยกลไกขององค์กรอิสระหรือศาลต่าง ๆ เพื่อลงโทษหน่วยงานรัฐที่อาจเป็นคู่ขัดแย้งกัน โดยใช้เหตุอ้างว่าไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในส่วน ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นควรยกเลิกการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศทั้งหมด และไม่ควรกำหนดให้อยู่ในรัฐธรรมนูญ แต่ควรปล่อยให้รัฐบาลจากการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนด จึงจำเป็น ต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

สาระสำคัญ

ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(ยกเลิกมาตรา 65 หมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง)

(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 65 หมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง) สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (ร่างมาตรา 1)

(2) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

(3) ยกเลิกมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติ และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่ออกตามความในบทบัญญัติดังกล่าว (ร่างมาตรา 3)

(4) ยกเลิกหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ตั้งแต่มาตรา 257 ถึงมาตรา 261 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงยกเลิกแผนปฏิรูปประเทศ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ที่ออกตามความในบทบัญญัติดังกล่าว (ร่างมาตรา 4)

(5) แก้ไขกระบวนการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขในมาตราอื่น (ร่างมาตรา 5)

(6) แก้ไขกระบวนการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยคณะรัฐมนตรีให้สอดคล้องกับการแก้ไขในมาตราอื่น (ร่างมาตรา 6)

หลักการและเหตุผล**ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)****พุทธศักราช****(เพิ่มหมวด 16/1)****(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)****หลักการ**

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความเป็นประชาธิปไตย มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา และมีความทันสมัยมากขึ้น เช่น เพิ่มเพิ่มเติมหมวด 16/1 การลบล้างผลพวง รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 และการป้องกันและการต่อต้านรัฐประหาร

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย หลักการแบ่งแยกอำนาจที่ได้ดูดยภาพ ไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับหลักการสากลที่นานาอารยประเทศให้การยอมรับ เป็นกลไกในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประชาชนไม่ยอมรับนับถือ จนอาจก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตทางรัฐธรรมนูญและกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระบบรัฐสภา ตลอดจนปัญหาปากท้อง เศรษฐกิจ ชีวิตประจำวันของประชาชน จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเหล่านั้นในหลายประเด็น

ปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือกรณีที่ประเทศไทยมีรัฐประหารเกิดขึ้นมากกว่าสิบครั้ง เมื่อคณะทหารก่อรัฐประหารสำเร็จ ก็ตั้งตนเป็น “รัฐธำมณีปัติ” ออกประกาศ คำสั่ง ให้ถือเป็น “กฎหมาย” ออกกฎหมายนิรโทษกรรมตนเอง ใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กำจัดศัตรูทางการเมืองและคนที่เห็นต่าง เมื่อต้องการคืนอำนาจให้ประชาชนกลับมาสู่การเลือกตั้ง คณะรัฐประหารก็จะออกแบบรัฐธรรมนูญเพื่อสืบทอดอำนาจต่อไป จนเกิดวิกฤตการเมืองรอบใหม่ คณะทหารชุดใหม่ก็เข้ามาก่อรัฐประหารวนเวียนเช่นนี้มาหลายทศวรรษ จนกล่าวกันว่าเป็น “วงจรอุบาทว์” ของการเมืองไทย ทั้งหมดนี้ทำให้พัฒนาการประชาธิปไตยในประเทศไทย ต้องสะดุดหยุดลง กองทัพเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นจนกลายเป็นรัฐซ้อนรัฐ กระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ

เพื่อเป็นการตัด “วงจรรัฐประหาร” เหล่านี้ให้หมดไป จึงเห็นควรให้ลบล้าง “มรดกบาป” ของรัฐประหารครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และกำหนดเพิ่มบทบัญญัติใน “หมวด 16/1 การลบล้างผลพวงรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 และการป้องกันและต่อต้านรัฐประหาร” จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(เพิ่มหมวด 16/1)
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (เพิ่มหมวด 16/1) สรุปลงสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (ร่างมาตรา 1)

(2) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

(3) ให้เพิ่มหมวด 16/1 การลบล้างผลพวงรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 และการป้องกันและต่อต้านรัฐประหาร ตั้งแต่ มาตรา 261/1 ถึงมาตรา 261/5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ร่างมาตรา 3) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(3.1) กำหนดให้บทบัญญัติในมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เป็นโมฆะ เสียเปล่า เสมือนว่าไม่เคยเกิดขึ้นและไม่มีผลใด ๆ ในทางรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

(3.2) กำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการต่อต้านการรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ และการแย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย รวมถึงสิทธิและหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างประจักษ์ชัด และหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะทหารหรือคณะบุคคลใด ที่ก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศ แย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย หรือล้มล้างรัฐธรรมนูญ โดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด

(3.3) กำหนดห้ามมิให้ศาลรัฐธรรมนูญและศาลทั้งปวงวินิจฉัยหรือพิพากษารับรองความสำเร็จสมบูรณ์ของการรัฐประหาร หรือรับรองความสมบูรณ์ทางกฎหมายและสถานะทางกฎหมายให้แก่คณะผู้ก่อการรัฐประหาร ประกาศ คำสั่ง และการกระทำอื่นใดของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร

(3.4) กำหนดให้ดำเนินคดีต่อคณะทหารหรือคณะบุคคลที่ก่อการรัฐประหารนั้นโดยทันที และโดยปราศจากอายุความ เมื่อไรก็ตามที่อำนาจสูงสุดกลับมาเป็นของปวงชนชาวไทยและได้มาซึ่งรัฐบาลและอำนาจการปกครองที่ชอบธรรมแล้ว

(3.5) กำหนดให้บทบัญญัติในหมวดนี้มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ และหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีผลใช้บังคับโดยตลอดแม้รัฐธรรมนูญนี้จะสิ้นผลไป

หลักการและเหตุผล**ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)****พุทธศักราช****(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202****มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236)****(นายพรินธุ์ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)****หลักการ**

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการร้องเรียนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติหลายมาตราที่กำหนดคุณสมบัติและการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม ที่ถูกกำหนดโดยศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรม ซึ่งเปิดช่องให้เกิดการตีความที่หลากหลายและเป็นไปได้อย่างกว้างขวาง อันอาจนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม หรืออาจเสี่ยงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและขัดกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้บทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อร้องเรียนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังกำหนดขั้นตอนที่อาจเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการร้องเรียนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202
มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236)
(นายพรินซ์ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้ยกเลิกคุณสมบัติของรัฐมนตรีที่จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และไม่มี
พฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (ร่างมาตรา 3)

(2) กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการอยู่ปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งให้สอดคล้อง
กับมาตรา 160 (ร่างมาตรา 4)

(3) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 186 โดยยกเลิกการนำมาตรฐานทางจริยธรรมมาใช้บังคับ
กับรัฐมนตรี (ร่างมาตรา 5)

(4) กำหนดให้ยกเลิกคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต
เป็นที่ประจักษ์ (ร่างมาตรา 6)

(5) กำหนดให้ยกเลิกลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่จะต้องไม่มีพฤติกรรมอันเป็น
การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (ร่างมาตรา 7)

(6) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 208 โดยกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง
เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรม
ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา 8)

(7) กำหนดให้ยกเลิกการให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม
โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระต่างมีอำนาจกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมที่ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่ง
และหัวหน้างานหน่วยราชการขององค์กรตนเอง และกำหนดให้ยกเลิกการนำมาตรฐานทางจริยธรรมที่ศาลรัฐธรรมนูญ
และองค์กรอิสระกำหนด มาใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี
(ร่างมาตรา 9)

(8) กำหนดให้ยกเลิกหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ในการไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน
ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และยกเลิกอำนาจของศาลฎีกาในการวินิจฉัยกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน
ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (ร่างมาตรา 10 และ 11)

(9) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 235 มีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี และยกเลิกอำนาจของศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 235 (ร่างมาตรา 11)

(10) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการร้องเรียนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยกำหนดให้ประธานรัฐสภาส่งเรื่องร้องเรียนไปยังประธานศาลฎีกาในทุกกรณี เพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ (ร่างมาตรา 12)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 236)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเข้าชื่อกล่าวหาและตรวจสอบกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับขั้นตอนการเข้าชื่อร้องเรียนกล่าวหาและตรวจสอบกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่อาจเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจมากเกินไปจนอาจกระทบต่อการดำเนินการพิจารณาว่าจะเสนอเรื่องร้องเรียนไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระหรือไม่ จนอาจกลายเป็นอุปสรรคในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการร้องเรียนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยตัดดุลพินิจของประธานรัฐสภาในกรณีดังกล่าวออกเพื่อให้ทุกข้อร้องเรียนที่มีการเข้าชื่อกล่าวหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติถูกเสนอไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 236)
(นายปรีชญ์ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ... สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้ประธานรัฐสภาเสนอทุกเรื่องร้องเรียนที่มีการการเข้าชื่อกล่าวหากรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 มาตรา 59)

(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกระดับสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ และในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ในกรณีที่เปิดเผยหรือแจ้งเบาะแสการทุจริต

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่ยังไม่ได้คุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างเพียงพอในการเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ รวมถึงยังไม่มีบทบัญญัติใด ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐในกรณีที่เปิดเผยหรือแจ้งเบาะแสการทุจริต (whistleblower protection) อันล้วนเป็นสิทธิของประชาชนที่มีความสำคัญในการตรวจสอบการทุจริต จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ และสิทธิของประชาชนในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐในกรณีที่เปิดเผยหรือแจ้งเบาะแสการทุจริต จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 มาตรา 59)
(นายปรีชญ์ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ (ร่างมาตรา 3)

(2) กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ในกรณีที่เปิดเผยหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ (ร่างมาตรา 3)

(3) กำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (ร่างมาตรา 4)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(เพิ่มมาตรา 47/1 และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 54 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคห้า)

(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกระดับสิทธิของประชาชนในการได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นเวลาอย่างน้อยสิบห้าปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ได้แก่ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเป็นเวลาเพียงสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขยายสิทธิของประชาชนในการได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นเวลาอย่างน้อยสิบห้าปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(เพิ่มมาตรา 47/1 และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 54 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคห้า)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ... สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเป็นเวลาอย่างน้อยสิบห้าปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา (ร่างมาตรา 3)
- (2) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ เป็นเวลาอย่างน้อยสิบห้าปี โดยเริ่มตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และได้รับการดูแล และพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย (ร่างมาตรา 4)
- (3) กำหนดให้ในการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการดูแลและพัฒนา หรือได้รับการศึกษา รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน (ร่างมาตรา 5)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 เพิ่มมาตรา 57 (3) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 58)

(นายพงษ์ธร ศรีเพชรนรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกระดับสิทธิของประชาชนและชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่ยังไม่ได้คุ้มครองสิทธิของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางและรัดกุมเพียงพอ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการยกระดับสิทธิในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน การยกระดับสิทธิในการดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน การยกระดับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการของรัฐหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และการกำหนดให้มีองค์การอิสระที่ให้ความเห็นต่อการดำเนินการของรัฐหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 เพิ่มมาตรา 57 (3) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 58)
(นายพงษ์ธร ศรีเพชรนรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนและกำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน (ร่างมาตรา 3)

(2) กำหนดให้รัฐมีหน้าที่คุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน (ร่างมาตรา 4)

(3) กำหนดให้มีองค์การอิสระที่ให้ความเห็นต่อการดำเนินการของรัฐหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน (ร่างมาตรา 5)

(4) กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการของรัฐหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน (ร่างมาตรา 5)

(5) กำหนดให้รัฐต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ เว้นแต่กรณีที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ รัฐพึงจัดการให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และต้องเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า (ร่างมาตรา 5)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 วรรคสอง)

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการคุ้มครองความเสมอภาคทางเพศ โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางเพศ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน อันเป็นการสนับสนุนความเสมอภาคทางเพศที่อาจไม่ได้คำนึงถึงความหลากหลายทางเพศ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อคุ้มครองความเสมอภาคทางเพศโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางเพศ ทั้งในด้านเพศ เพศสภาพ เพศวิถี และอัตลักษณ์ทางเพศ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 วรรคสอง)
(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้บุคคลทุกคน ไม่ว่าเพศ เพศสภาพ เพศวิถี หรืออัตลักษณ์ทางเพศใด มีสิทธิเท่าเทียมกัน
(ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 พรรคห้า เพิ่มมาตรา 29 พรรคหก และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 พรรคสาม)

(นางสาวศศิรินทร์ ธรรมนิฐินันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกระดับสิทธิของประชาชน
ในกระบวนการยุติธรรม

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่ยังไม่ได้คุ้มครองสิทธิของประชาชน
อย่างเพียงพอในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในการได้รับการปล่อยตัว
ชั่วคราวในกรณีที่ไม่มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าจะหลบหนี และสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
ในการจัดหาทนายความ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม
จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ

ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 วรรคห้า เพิ่มมาตรา 29 วรรคหก และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 วรรคสาม)

(นางสาวศศิรินทร์ ธรรมนิฐินันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) กำหนดสิทธิในการขอลดปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาอย่างมีประสิทธิภาพและพิจารณาอย่างรวดเร็ว โดยการไม่ปล่อยตัวชั่วคราวต้องเป็นกรณีที่เชื่อได้ว่าผู้ต้องหา หรือจำเลย จะหลบหนี (ร่างมาตรา 3)

(2) กำหนดให้จำเลยที่ศาลชั้นต้นไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวและจำเลยที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ ไม่ได้พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือลงโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาเกินหนึ่งปีมิได้ (ร่างมาตรา 4)

(3) กำหนดให้รัฐต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการจัดหาทนายความให้ประชาชนตามที่กฎหมายบัญญัติ (ร่างมาตรา 5)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 34)
(นางสาวชลธิชา แจ็งเร็ว กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกระดับเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในทางวิชาการ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่ยังไม่ได้คุ้มครองเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในทางวิชาการอย่างเพียงพอ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 34)
(นางสาวชลธิชา แจ็งเร็ว กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดให้การตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพในการติชมด้วยความเป็นธรรมจะกระทำมิได้
(ร่างมาตรา 3)
- (2) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในทางวิชาการ รวมถึงการศึกษาอบรม การเรียน
การสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง หรือศีลธรรม
อันดีของประชาชน (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 25)

(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการปรับลดเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และขยายการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ครอบคลุมสิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีและกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่ได้ขยายเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้รวมถึงเหตุผลเรื่องความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อย อันเป็นการทำให้สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยอาจไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อปรับลดเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 25)
(นายปรีชญ์ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

- (1) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (ร่างมาตรา 3)
- (2) กำหนดให้สิทธิหรือเสรีภาพตามมาตรา 25 หมายความว่ารวมถึงสิทธิหรือเสรีภาพ ตามพันธกรณี
และกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 50 (5))

(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกเลิกการบังคับเกณฑ์ทหารในยามปกติที่ไม่มีภัยสงคราม

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันประเทศไทยยังมีกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารที่กำหนดให้มีระบบการเกณฑ์ทหารที่บังคับชายไทยบางส่วนเข้ารับราชการทหารในห้วงเวลาที่ไม่มีภัยสงคราม ซึ่งนำไปสู่การลดทอนเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในระดับปัจเจกบุคคล และการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในวัยทำงานจากระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อปิดช่องไม่ให้มีการบังคับเกณฑ์ทหารในยามปกติที่ไม่มีภัยสงคราม โดยให้กองทัพประกอบด้วยเพียงบุคคลที่สมัครใจเข้ารับราชการทหาร ซึ่งจะทำให้กองทัพดำเนินการภารกิจการรักษาความมั่นคงของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากทำควบคู่กับการลดยอดกำลังพลที่ไม่จำเป็นและการยกระดับคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการในด้านของรายได้ สวัสดิการ ความก้าวหน้าทางอาชีพ ความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะนำไปสู่ยอดจำนวนผู้สมัครใจที่สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 50 (5))
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารเมื่อมีภัยสงครามหรือมีเหตุที่ประเทศอาจเผชิญ
สงครามในระยะเวลายกเว้นไว้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 129)

(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการยกระดับประสิทธิภาพของคณะกรรมการ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการไว้อย่างจำกัด จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ในการทำหน้าที่ รวมถึงการสอบสวนข้อเท็จจริง การออกคำสั่งเรียกเอกสารหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็น จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 129)
(นายปรีชญ์ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับอำนาจของกรรมาธิการในการกระทำการ พิจารณาสอบสวน ข้อเท็จจริง
หรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199)
(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจของศาลทหาร

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่เปิดช่องให้มีการออกกฎหมายที่ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั่วไปในกรณีผู้กระทำความผิดเป็นทหาร ซึ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่ทหารและพลเรือนที่กระทำความผิดในลักษณะเดียวกันในยามปกติที่ได้มีการประกาศสงครามจะได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจของศาลทหารเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199)
(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ใน
อำนาจศาลทหารและคดีอื่น เฉพาะในระหว่างการประกาศสงคราม (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 106 วรรคหนึ่ง)

(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติที่กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และสมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการทำให้พรรคการเมืองที่มีหัวหน้าพรรคเป็นผู้นำฝ่ายค้าน จะไม่สามารถมีสมาชิกดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านเพื่อให้พรรคการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นพรรคหลักในฝ่ายค้านสามารถมีสมาชิกดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 106 วรรคหนึ่ง)
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

- (1) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (ร่างมาตรา 3)

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256)

(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ กัปกณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

ด้วยมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแม้ในกรณีที่เป็นฉันทามติในวงกว้างของประชาชนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256)
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กักคณະ เป็นผู้เสนอ)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้

(1) ให้ยกเลิกความในมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับหลักเกณฑ์
และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและให้ใช้ความใหม่แทน (ร่างมาตรา 3) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1.1) ผู้ตัดขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือมาจาก
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วย
การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

(1.2) ผู้ตัดขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาและให้รัฐสภา
พิจารณาเป็นสามวาระ

(1.3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนน
โดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสอง
ในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(1.4) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้
ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิด
โอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย

(1.5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภา
การพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(1.6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนน
โดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่ง
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบ
ด้วยไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(1.7) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และให้นำความในมาตรา 81 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(1.8) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ก่อนดำเนินการนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ต่อไป

(1.9) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาหรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี เข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นขัดต่อมาตรา 255 หรือเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าฯ มิได้

<p>รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ</p>	<p>ผู้เสนอ</p>
	<p>ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>มาตรา 1 รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช”</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ จำนวน 17 ฉบับ</p> <p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ จำนวน 17 ฉบับ</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
	มาตรา 2 รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ จำนวน 17 ฉบับ
<p>มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น</p> <p>สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 25 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชน</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 25) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ</p> <p>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับ ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</p> <p>บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>ย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ</p> <p>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับ ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</p> <p>บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p><u>สิทธิหรือเสรีภาพตามมาตรานี้ ให้หมายความรวมถึงสิทธิหรือเสรีภาพตามพันธกรณีและกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย”</u></p>	
<p>มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 วรรคสอง) (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
ฯลฯ	“บุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเพศ เพศสภาพ เพศวิถี หรืออัตลักษณ์ทางเพศใด มีสิทธิเท่าเทียมกัน”	
<p>มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้</p> <p>ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้</p> <p>การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี</p> <p>ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในวรรคห้าของมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 วรรคห้า เพิ่มมาตรา 29 วรรคหก และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 วรรคสาม) (นางสาวศศิรินทร์ ธรรมนิฐินันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	“สิทธิในการขอลปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา <u>ย่อมได้รับความคุ้มครองและพิจารณาอย่างรวดเร็ว</u> และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีได้ การไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว ต้องเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าหากปล่อยตัวชั่วคราวแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือมีเหตุอื่นเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ”	
	มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคหกของมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ <u>จำเลยที่ศาลชั้นต้นไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวจะถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นเกินหนึ่งปีมิได้ และจำเลยที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ไม่ได้พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือลงโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะถูกคุมขังระหว่างพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีเกินหนึ่งปีมิได้”</u>	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 วรรคห้า เพิ่มมาตรา 29 วรรคหก และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 วรรคสาม) (นางสาวศศิรินทร์ ธรรมนิฐินันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำ	มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดย	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 34) (นางสาวชลธิชา แจ็งเร็ว กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน</p> <p>เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น</p>	<p>อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน <u>ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะจำกัดการตีพิมพ์ด้วยความเป็นธรรมมิได้</u></p> <p><u>บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ</u></p> <p><u>การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่ งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”</u></p>	
<p>มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ</p> <p>(1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ</p> <p>(1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 มาตรา 59) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว</p> <p>(3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ</p>	<p>(2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว</p> <p>(3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ</p> <p>(4) <u>ได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ในกรณีที่เปิดเผยหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตของภาครัฐ</u></p>	
<p>มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ</p> <p>(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม ทั้งของท้องถิ่นและของชาติ</p> <p>(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิถีการที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ</p> <p>(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ</p> <p>(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 เพิ่มมาตรา 57 (3) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 58) (นายพงศธร ศรเพชรนรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>(4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน</p> <p>สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า รวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย</p>	<p>(3) <u>ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ยั่งยืน และ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน</u></p> <p>(4) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>(5) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน</p> <p>สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า รวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย”</p>	
	<p>มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 47/1 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (เพิ่มมาตรา 47/1 และแก้ไขเพิ่มเติม</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย</p> <p>รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษา ตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้ มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผน การศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบ การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย</p> <p>การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ</p>	<p>รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและ สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย”</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน</p> <p>ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคห้าของมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน”</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 57 รัฐต้อง</p> <p>(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย</p> <p>(2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (3) ของมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p>“(3) คุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อม</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 เพิ่มมาตรา 57 (3) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 58) (นายพงศธร ศรเพชรนรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
	ที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน”	
<p>มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 เพิ่มมาตรา 57 (3) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 58) (นายพงศธร ศรเพชรนรินทร์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง</p> <p>ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชน หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า</p>	<p>บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง <u>และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว</u></p> <p>ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ <u>เว้นแต่กรณีที่มีอาจ หลีกเลียงได้ รัฐพึงจัดการให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด</u> และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อน หรือเสียหายให้แก่ ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม และโดยไม่ชักช้า”</p>	
<p>มาตรา 59 รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่ กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล หรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก</p>	<p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 59 รัฐต้องเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสาร สาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด ยกเว้นข้อมูล ที่เป็นความลับของทางราชการหรือข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสาร ดังกล่าวได้โดยสะดวก ในรูปแบบที่ง่ายต่อการใช้งาน”</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 มาตรา 59) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 65 รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว</p> <p>การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย</p> <p>ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติ และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่ออกตามความในบทบัญญัติดังกล่าว</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 65 และยกเลิกหมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 68 รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 วรรคห้า เพิ่มมาตรา 29 วรรคหก และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 วรรคสาม) (นางสาวศศิรินทร์ ธรรมนิฐินันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 129 สมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ หรือคณะกรรมการร่วมกัน ตามมาตรา 137 เพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภาทราบ ตามระยะเวลาที่สภากำหนด</p> <p>การกระทำการ การสอบสวนข้อเท็จจริง หรือ การศึกษาตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของสภา และหน้าที่และอำนาจตามที่ระบุไว้ใน การตั้งคณะกรรมการก็ดี ในการดำเนินการของคณะกรรมการก็ดี ต้องไม่เป็นเรื่องซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่การกระทำการ การสอบสวนข้อเท็จจริง หรือการศึกษาในเรื่องใด มีความเกี่ยวข้องกัน ให้เป็นหน้าที่ของประธานสภาที่จะต้อง ดำเนินการให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทุกชุดร่วมกัน ดำเนินการ</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 129 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 129 สมาชิกแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ สมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจ เลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการ วิสามัญ หรือคณะกรรมการร่วมกันตามมาตรา 137 เพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด</p> <p>การกระทำการ การสอบสวนข้อเท็จจริง หรือการศึกษา ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของสภา และหน้าที่และอำนาจตามที่ระบุไว้ใน การตั้งคณะกรรมการก็ดี ในการดำเนินการของคณะกรรมการก็ดี ต้องไม่เป็นเรื่องซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่การกระทำการ การสอบสวนข้อเท็จจริงหรือ การศึกษาในเรื่องใดมีความเกี่ยวข้องกัน ให้เป็นหน้าที่ ของประธานสภาที่จะต้องดำเนินการให้คณะกรรมการ ที่เกี่ยวข้องทุกชุดร่วมกันดำเนินการ</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 129) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ในการสอบหาข้อเท็จจริง คณะกรรมการจะมอบอำนาจหรือมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดกระทำการแทนมิได้</p> <p>คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาอยู่นั้นได้ แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในกระบวนการวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดี หรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี</p> <p>ให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในกิจการที่คณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาที่จะต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหรือในกำกับ ให้ข้อเท็จจริง ส่งเอกสาร หรือแสดงความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการเรียก</p>	<p>ในการสอบสวนข้อเท็จจริง คณะกรรมการจะมอบอำนาจหรือมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดกระทำการแทนมิได้</p> <p>คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาอยู่นั้นได้ <u>และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติ</u></p> <p>ให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในกิจการที่คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาที่จะต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหรือในกำกับ ให้ข้อเท็จจริง ส่งเอกสาร หรือแสดงความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการเรียก</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเปิดเผยบันทึกการประชุม รายงานการดำเนินการ รายงานการสอบหาข้อเท็จจริง หรือรายงานการศึกษา แล้วแต่กรณี ของคณะกรรมการให้ประชาชนทราบ เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีมติมิให้เปิดเผย</p> <p>เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 124 ให้คุ้มครองถึงบุคคล ผู้กระทำหน้าที่และผู้ปฏิบัติตามคำเรียกตามมาตรานี้ด้วย</p> <p>กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง ที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 128 ให้ประธาน สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคแปด</p>	<p>ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเปิดเผยบันทึกการประชุม รายงานการดำเนินการ รายงานการสอบสวนหาข้อเท็จจริง หรือรายงานการศึกษา แล้วแต่กรณี ของคณะกรรมการให้ ประชาชนทราบ เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีมติมิให้เปิดเผย</p> <p>เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 124 ให้คุ้มครองถึงบุคคล ผู้กระทำหน้าที่และผู้ปฏิบัติตามคำเรียกตามมาตรานี้ด้วย</p> <p>กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ใน สภาผู้แทนราษฎร</p> <p>ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 128 ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด อัตราส่วนตามวรรคแปด”</p>	
<p>มาตรา 142 ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ บัญญัติว่า</p> <p>งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องแสดงแหล่งที่มา</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 142 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 142 ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องแสดงแหล่งที่มาและประมาณการ</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 65 และยกเลิกหมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
และประมาณการรายได้ ผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจ่ายเงินและความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ	รายได้ และผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจ่ายเงิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ”	วรรคหนึ่ง) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 160 รัฐมนตรีต้อง</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (4) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (5) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (6) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 (7) ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท 	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 160 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 160 รัฐมนตรีต้อง</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 (5) ไม่เป็นผู้ต้องพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท 	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 167 (1) เพราะเหตุขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 หรือมาตรา 160 (4) หรือ (5) นายกรัฐมนตรีจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้</p> <p>(2) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 167 (4) คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้</p> <p>ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ตาม (2) หรือคณะรัฐมนตรีที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปลาออกทั้งคณะ และเป็นกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตามมาตรา 158 และมาตรา 159 ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดหรือยังดำเนินการตามมาตรา 158 และมาตรา 159 ไม่แล้วเสร็จ ให้ปลัดกระทรวงปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้น ๆ เฉพาะเท่าที่จำเป็นไปพลางก่อน โดยให้ปลัดกระทรวงคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี</p>	<p>จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 167 (1) เพราะเหตุขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 นายกรัฐมนตรีจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้</p> <p>(2) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 167 (4) คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้</p> <p>ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ตาม (2) หรือคณะรัฐมนตรีที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปลาออกทั้งคณะ และเป็นกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตามมาตรา 158 และมาตรา 159 ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดหรือยังดำเนินการตามมาตรา 158 และมาตรา 159 ไม่แล้วเสร็จ ให้ปลัดกระทรวงปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้น ๆ เฉพาะเท่าที่จำเป็นไปพลางก่อน โดยให้ปลัดกระทรวงคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี”</p>	<p>มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 186 ให้นำความในมาตรา 184 มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 186 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 186 ให้นำความในมาตรา 184 มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(1) การดำรงตำแหน่งหรือการดำเนินการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของรัฐมนตรี</p> <p>(2) การกระทำตามหน้าที่และอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการก้าวกายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยมิชอบตามที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรม</p>	<p>(1) การดำรงตำแหน่งหรือการดำเนินการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของรัฐมนตรี</p> <p>(2) การกระทำตามหน้าที่และอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการก้าวกายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยมิชอบ”</p>	<p>มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริชฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 199 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 199 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 199 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น เฉพาะในระหว่างการประกาศสงคราม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 199) (นายเอกราช อุดมอำนวยการ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 201 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่ถึงหกสิบแปดปี ในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (4) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (5) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 	<p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 201 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 201 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (4) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ” 	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริชษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 202 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด 	<p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 202 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 202 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด 	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริชษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(2) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (17) หรือ (18)</p> <p>(3) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>(4) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือก หรือสรรหา</p> <p>(5) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือก หรือสรรหา</p> <p>(6) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ</p> <p>(7) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ</p> <p>(8) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้ มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด</p>	<p>(2) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (17) หรือ (18)</p> <p>(3) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>(4) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา</p> <p>(5) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา</p> <p>(6) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ</p> <p>(7) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ</p> <p>(8) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กร ที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(9) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ</p> <p>(10) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง</p>	<p>(9) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ”</p>	
<p>มาตรา 208 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <p>(1) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 201 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 202</p> <p>(2) ตาย</p> <p>(3) ลาออก</p> <p>(4) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี</p> <p>(5) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ</p> <p>(6) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 235 วรรคสาม</p>	<p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 208 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <p>(1) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 201 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 202</p> <p>(2) ตาย</p> <p>(3) ลาออก</p> <p>(4) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี</p> <p>(5) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ</p> <p>(6) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 235 วรรคสาม</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่ง ให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย</p> <p>ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่แทน</p> <p>ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (1) หรือ (3) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา 203 เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุดท้าย</p> <p>การร้องขอ ผู้มีสิทธิร้องขอ การพิจารณา และการวินิจฉัยตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ</p>	<p>ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่ง ให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย</p> <p>ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่แทน</p> <p>ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (1) หรือ (3) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา 203 เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุดท้าย</p> <p>การร้องขอ ผู้มีสิทธิร้องขอ การพิจารณา และการวินิจฉัยตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”</p>	
<p>มาตรา 219 ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้ง</p>	<p>มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 219 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 219 ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระต่างมีอำนาจกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมที่ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งและหัวหน้างานหน่วยธุรการขององค์กรตนเอง”</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งด้วยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใด มีลักษณะร้ายแรง</p> <p>ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รับฟังความคิดเห็นของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้วให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p>		<p>มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 234 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>(2) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p>	<p>มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 234 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 234 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>(2) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(3) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>(4) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย</p> <p>ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) (2) และ (3) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช่เป็นความผิดร้ายแรงหรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการ</p>	<p>(3) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>(4) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย</p> <p>ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) (2) และ (3) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช่เป็นความผิดร้ายแรงหรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้	การทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้”	
มาตรา 235 ภายใต้บังคับมาตรา 236 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา 234 (1) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ไต่สวนให้ดำเนินการดังต่อไปนี้	<p>มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 235 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 235 ภายใต้บังคับมาตรา 236 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา 234 (1) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ไต่สวนให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง</p>	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริชษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(1) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา 226 วรรคเจ็ดมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาโดยอนุโลม</p> <p>(2) กรณีอื่นนอกจาก (1) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>เมื่อศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้องให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง</p>	<p>หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้องให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกา</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดคดีอาญาหรือกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นและจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้</p> <p>ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ</p> <p>ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดฐานร้ายแรงผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน</p>	<p>หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดคดีอาญาหรือกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ หรือวันที่ศาลมีคำพิพากษา แล้วแต่กรณี และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี</p> <p>ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีกำหนดไม่เกินห้าปี และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ มีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี</p> <p>ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดฐานร้ายแรงผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>การพิจารณาของศาลฎีกาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้</p> <p>ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่บุคคลตามมาตรา 234 (3) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม</p>	<p>การพิจารณาของศาลฎีกาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้</p> <p>ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่บุคคลตามมาตรา 234 (3) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดยอนุโลม”</p>	
<p>มาตรา 236 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปราม</p>	<p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 236 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 236 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใด</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 160 มาตรา 168 มาตรา 186 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 208 มาตรา 219 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>การทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกลกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>กระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร และให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”</p>	
<p>มาตรา 236 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1)</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 236 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 236 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อม</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 236) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>ด้วยหลักฐานตามสมควร และให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”</p>	
<p>มาตรา 256 ภายใต้บังคับมาตรา 255 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวน</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 256 ภายใต้บังคับมาตรา 255 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวน</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย</p> <p>(2) ยุติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ</p> <p>(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา</p> <p>(4) การพิจารณาในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย</p>	<p>ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย</p> <p>(2) ยุติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ</p> <p>(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(4) การพิจารณาในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป</p> <p>(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา</p> <p>(7) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (6) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา 81 มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	<p>(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป</p> <p>(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(7) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (6) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา 81 มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(8) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือ หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของ ศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระ ไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (7) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (7) ต่อไป</p> <p>(9) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (7) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญ</p>	<p>(8) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (7) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (7) ขัดต่อมาตรา 255 หรือมีลักษณะ</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ตาม (7) ขัดต่อมาตรา 255 หรือมีลักษณะตาม (8) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้</p>	<p>ตาม (8) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้”</p>	
<p>หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ</p> <p>มาตรา 257 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ</p> <p>(2) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ</p>	<p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ตั้งแต่มาตรา 257 ถึงมาตรา 261 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงยกเลิกแผนการปฏิรูปประเทศ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ที่ออกตามความในบทบัญญัติดังกล่าว</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 65 และยกเลิกหมวด 16 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 และมาตรา 162 วรรคหนึ่ง) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะเป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมี ส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อย ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้</p> <p>ก. ด้านการเมือง</p> <p>(1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ทางการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ โดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด</p> <p>(2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไป โดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนา เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมือง</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม</p> <p>(3) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณานโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสียอย่างรอบด้าน</p> <p>(4) มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน</p> <p>(5) มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน</p> <p>(1) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(2) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน</p> <p>(3) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารงานของรัฐและแผนกำลังคนภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ โดยต้องดำเนินการให้เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน</p> <p>(4) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกัน</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>บุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม ของผู้บังคับบัญชา</p> <p>(5) ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้มีความคล่องตัว เปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีกลไก ในการป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน</p> <p>ค. ด้านกฎหมาย</p> <p>(1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการ เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชน เกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ</p> <p>(2) ปฏิรูประบบการเรียนรู้การสอนและการศึกษาอบรม วิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็น</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย</p> <p>(3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย</p> <p>(4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย</p> <p>ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม</p> <p>(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม</p> <p>(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก</p> <p>(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว</p> <p>(4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้าย</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>ต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน</p> <p>จ. ด้านการศึกษา</p> <p>(1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย</p> <p>(2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุน ตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p> <p>(3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและ ประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรม ในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่</p> <p>ฉ. ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>(1) ขจัดอุปสรรคและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้ประเทศชาติและประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี</p> <p>(2) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ</p> <p>(3) ปรับปรุงระบบภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มพูนรายได้ของรัฐด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงระบบการจัดทำและการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล</p> <p>(4) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสหกรณ์และผู้ประกอบการแต่ละขนาดให้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างเหมาะสม</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>และส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคมและวิสาหกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างกลไกเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน</p> <p>ช. ด้านอื่น ๆ</p> <p>(1) ให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและยั่งยืนโดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศประกอบกัน</p> <p>(2) จัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดินทั่วประเทศเพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ</p> <p>(3) จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้</p> <p>(4) ปรับระบบหลักประกันสุขภาพให้ประชาชนได้รับสิทธิและประโยชน์จากการบริหารจัดการและการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพและสะดวกทัดเทียมกัน</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>(5) ให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม</p> <p>มาตรา 259 ภายใต้บังคับมาตรา 260 และมาตรา 261 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลาห้าปี</p> <p>ให้ดำเนินการตรากฎหมายตามวรรคหนึ่ง และประกาศใช้บังคับภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p> <p>ในระหว่างที่กฎหมายตามวรรคหนึ่งยังไม่มีผลใช้บังคับ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิรูปโดยอาศัยหน้าที่และอำนาจที่มีอยู่แล้วไปพลางก่อน</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 260 ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายตามมาตรา 258 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (4) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งประกอบด้วย</p> <p>(1) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรมเป็นที่ประจักษ์และไม่เคยเป็นข้าราชการตำรวจมาก่อน เป็นประธาน</p> <p>(2) ผู้เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตำรวจซึ่งอย่างน้อยต้องมีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติรวมอยู่ด้วยมีจำนวนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เป็นกรรมการ</p> <p>(3) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรมเป็นที่ประจักษ์และไม่เคยเป็นข้าราชการตำรวจมาก่อน มีจำนวนเท่ากับกรรมการตาม (2) เป็นกรรมการ</p> <p>(4) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม และอัยการสูงสุด เป็นกรรมการ</p> <p>ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสองแล้ว ถ้าการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จ ให้การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจดำเนินการตามหลักอาวุโสตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>มาตรา 261 ในการปฏิรูปตามมาตรา 258</p> <p>จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ คณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป</p> <p>ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง</p>		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
<p>มาตรา 279 บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา 265 วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำตลอดจน การปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติม ให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี</p> <p>บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1)</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p>มาตรา 4 บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้</p>	<p>ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา 279) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
พุทธศักราช 2558 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่า การนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย		
	<p>มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด 16/1 การลบล้าง ผลพวงรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 และการป้องกันและต่อต้านรัฐประหาร มาตรา 261/1 ถึงมาตรา 261/5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p style="text-align: center;">“<u>หมวด 16/1</u> <u>การลบล้างผลพวงรัฐประหาร</u> <u>เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557</u> <u>และการป้องกันและต่อต้านรัฐประหาร</u>”</p> <p style="text-align: center;">=====</p> <p><u>มาตรา 261/1 ให้บทบัญญัติในมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เป็นโมฆะ เสียเปล่า เสมือนว่าไม่เคยเกิดขึ้นและไม่มีผลใด ๆ ในทางรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย</u></p>	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (เพิ่มหมวด 16/1) (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
	<p><u>มาตรา 261/2</u> ปวงชนชาวไทยมีสิทธิและหน้าที่ในการต่อต้านโดยวิธีการใด ๆ ต่อการรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญและการแย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย</p> <p><u>ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งปวง มีสิทธิและหน้าที่ในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างประจักษ์ชัด</u></p> <p><u>ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งปวง มีหน้าที่ในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะทหารหรือคณะบุคคลใดที่ก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศแย่งชิงอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย หรือล้มล้างรัฐธรรมนูญโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด</u></p> <p><u>มาตรา 261/3</u> ห้ามมิให้ศาลรัฐธรรมนูญและศาลทั้งปวงวินิจฉัยหรือพิพากษารับรองความสำเร็จสมบูรณ์ของการรัฐประหาร หรือรับรองความสมบูรณ์ทางกฎหมายและสถานะทางกฎหมายให้แก่คณะผู้ก่อการรัฐประหาร ประกาศ คำสั่ง และการกระทำอื่นใดของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร</p> <p><u>มาตรา 261/4</u> ในกรณีที่มีคณะทหารหรือคณะบุคคลใดก่อการรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการปกครองประเทศ แย่งชิงอำนาจ</p>	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน 17 ฉบับ	ผู้เสนอ
	<p>สูงสุดของปวงชนชาวไทย หรือล้มล้างรัฐธรรมนูญโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อไรก็ตามที่อำนาจสูงสุดกลับมาเป็นของปวงชนชาวไทยและได้ซึ่งรัฐบาลและอำนาจการปกครองที่ชอบธรรมแล้วให้ดำเนินคดีต่อคณะทหารหรือคณะบุคคลที่ก่อรัฐประหารนั้นโดยทันทีและโดยปราศจากอายุความ</p> <p><u>มาตรา 261/5 บทบัญญัติในหมวดนี้มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญและหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีผลใช้บังคับโดยตลอดแม้รัฐธรรมนูญนี้จะสิ้นผลไป”</u></p>	

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

จากการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอ จำนวน 17 ฉบับ มีประเด็น ดังนี้

ด้านยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยุทธศาสตร์ชาติแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายเพื่อ ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ภาครัฐ ภาคเอกชน กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง รวมไปถึงประชาชนมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ การบริหารจัดการ ความมั่นคงบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มี เป้าหมายเพื่อนำพาประเทศไทยไปเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน มีขีด ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายเพื่อ เสริมสร้างศักยภาพของคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ พร้อมสำหรับการดำเนินวิถีชีวิตและการพัฒนา ในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ทุกมิติ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศทุกระดับ รวมไปถึงการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพึ่งพา และบริหารจัดการตนเอง เพื่อสังคมที่มีคุณภาพช่วยพัฒนาประเทศ 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้ อย่างยั่งยืน มีความสมดุล การดูแลรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างใหม่ ลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาประเทศ สังคม เศรษฐกิจ การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ 6) ด้านการปรับสมดุลและการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายเพื่อให้ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ การทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ ภาครัฐมีขนาดเล็กลงแต่มีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ปราศจากการทุจริต และประพฤติมิชอบ รวมถึงกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ปราศจากการแทรกแซง และมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

สำหรับความเป็นมาของการวางแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยสามารถแบ่งวิวัฒนาการ ของจัดทำวางแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยออกได้เป็น 4 ยุค ได้แก่ ยุคที่หนึ่ง คือ การจัดทำ ค่าโครงการเศรษฐกิจที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนทิศทางการพัฒนาของประเทศ ยุคที่สอง คือ การจัดทำ ผังเศรษฐกิจของประเทศถือเป็นการก่อตั้งคณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจชุดแรก พร้อมกับการเกิดบทบัญญัติ

ในรัฐธรรมนูญในหมวด “แนวนโยบายแห่งรัฐ” ยุคที่สาม คือ การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ (และสังคม) แห่งชาติ เป็นยุคที่ประเทศไทยได้ยกร่างแผนพัฒนาได้สำเร็จ โดยยังดำเนินการวางแผนควบคู่กับแนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญ และยุคที่สี่ คือ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ แผนระยะยาวและมีสภาพบังคับทางกฎหมายเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประสบความสำเร็จผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาความไม่ชัดเจนของการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับยุทธศาสตร์ชาติบางประการ ซึ่งได้แก่ สถานะและผลทางกฎหมายของ “แผนยุทธศาสตร์ชาติ” ที่มีสถานะ เช่นเดียวกับแผนงานตามกฎหมายอื่น ๆ หากองค์กรของรัฐหรือฝ่ายบริหารต้องการให้แผนงานหรือประเด็นใด มีสภาพบังคับในทางกฎหมาย ก็จำเป็นที่จะต้องเสนอประเด็นนั้น ๆ เป็นร่างกฎหมายให้ฝ่ายนิติบัญญัติ พิจารณาโดยมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติทำหน้าที่หลักในการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ฉะนั้น บุคคลที่เข้าร่วมเป็นองค์ประกอบในโครงสร้างของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจึงต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่คณะรัฐมนตรีในระบอบประชาธิปไตยให้การยอมรับ สามารถให้ข้อเสนอแนะตามหลักวิชาการเพื่อให้ การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติซึ่งใช้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 20 ปี ประสบความสำเร็จ

ส่วนทางด้านเนื้อหาในการบัญญัติให้แนวนโยบายของรัฐบาลสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ รัฐบาล ต้องมุ่งเน้นการดำเนินการไปตามกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนดซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักเสรีประชาธิปไตย และนิติรัฐ โดยให้นำแนวนโยบายแห่งรัฐไปเป็นแนวทางในการตรากฎหมาย (ของฝ่ายนิติบัญญัติ) และนำมา กำหนดเป็นนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน (ของรัฐบาล) ในขณะที่ความรับผิดชอบในการบริหารราชการ แผ่นดินของคณะรัฐมนตรียังคงต้องให้ความสำคัญในการรับผิดชอบสูงสุดต่อสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนี้ การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาที่ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นเครื่องแสดงเจตนารมณ์ของคณะรัฐมนตรีว่า ภายในวาระการดำรงตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีชุดนั้น ๆ จะบริหารราชการแผ่นดินอย่างไร มีแนวทางและเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่อย่างกว้าง ๆ อย่างไรบ้าง และจะเสนอสิ่งที่ต้องการเข้าไปดำเนินการหรือแก้ปัญหาในระยะเร่งด่วนอย่างไร รวมทั้งมีการวางแผนทาง ในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว เมื่อสมาชิกรัฐสภารับทราบนโยบายของคณะรัฐมนตรีแล้ว คำแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรีจะเป็นข้อผูกมัดให้คณะรัฐมนตรีต้องบริหารราชการให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ ต่อรัฐสภา เนื่องมาจากว่า คณะรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงดังเช่นในกรณีของระบบประธานาธิบดี แต่คณะรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเป็นตัวแทน ในการทำหน้าที่นิติบัญญัติ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากเลือกบุคคลหนึ่งขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้นายกรัฐมนตรีคนดังกล่าวไปจัดตั้งคณะรัฐมนตรีตามนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้เป็นนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน แต่ทั้งนี้ในสภาพความเป็นจริงยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจทำให้นโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเป็นคนละแนวทางกับนโยบาย เช่น การจัดตั้งรัฐบาลผสม จึงต้อง มีการผสมผสานนโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ รัฐสภามีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ในการควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน จึงควรให้รัฐสภามีโอกาสเข้าตรวจสอบหรือควบคุมได้ตั้งแต่ในเบื้องต้น เพราะนโยบายของรัฐบาลอาจเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องหรืออาจนำไปสู่การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นคณะรัฐมนตรียังต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภาอีกด้วย โดยนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรีควรจะรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรเป็นหลัก เนื่องจากผู้แทนราษฎร

ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน เป็นตัวแทนในรัฐสภาและเป็นตัวแทนในการบริหารบ้านเมือง ยกตัวอย่างเช่น กรณีการพิจารณานโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลตามร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีทีที่คณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทสำคัญมากกว่าวุฒิสภา¹

ด้านการรับรองประกาศและคำสั่งจากรัฐประหารหรือการปฏิวัติ

เมื่อเกิดการรัฐประหารขึ้น การออกกฎหมายและคำสั่งในรูปแบบของประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหาร เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่คณะรัฐประหารนำมาใช้ในการยึดอำนาจและปกครองประเทศในช่วงรัฐประหาร ทุกยุคทุกสมัย ปัญหาในทางกฎหมายคือ การออกประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารมักถูกรับรองให้ชอบด้วย รัฐธรรมนูญและกฎหมาย ทำให้การใช้อำนาจดังกล่าวของคณะรัฐประหารไม่สามารถตรวจสอบได้โดยองค์กรตุลาการ เช่นเดียวกันกับการทำรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ซึ่งในระหว่างการใช้อำนาจปกครองประเทศในสถานะคณะรัฐประหารยาวนานกว่า 5 ปี คสช. ได้ใช้อำนาจพิเศษออกประกาศและคำสั่ง คสช. จำนวนมากที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ด้วยผลของการมีบทบัญญัติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้กับประกาศและคำสั่ง คสช. ทั้งตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และการรับรองต่อเนื่องตามมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญฉบับถาวร การใช้อำนาจดังกล่าวซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจึงไม่ถูกตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ซึ่งสภาพปัญหาในการตรวจสอบประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารโดยองค์กรตุลาการ อันเป็นปัญหาทางกฎหมายที่เกิดจากการมีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าว พบว่าการมีอยู่ของบทบัญญัติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประกาศและคำสั่ง คสช. ไม่ได้ส่งผลเฉพาะในคดีที่ศาลต้องตรวจสอบประกาศและคำสั่งดังกล่าวโดยตรงเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดปัญหาในคดีที่ขอให้ตรวจสอบการกระทำหรือคำสั่งที่อาศัยอำนาจจากประกาศและคำสั่ง คสช. ด้วย ทั้งในแง่ของปัญหาอำนาจการรับคำฟ้องขององค์กรตุลาการและปัญหาการนำประกาศและคำสั่ง คสช. มาใช้ในฐานะกฎหมาย ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมและศาลทหาร พบว่าศาลนำประกาศและคำสั่ง คสช. ที่มีผลลงโทษทางอาญาต่อบุคคลมาบังคับใช้โดยจำเลยไม่อาจโต้แย้งสถานะทางกฎหมายของประกาศและคำสั่งดังกล่าว และไม่อาจโต้แย้งประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวได้ นอกเหนือจากปัญหาทางกฎหมายที่เกิดจากการมีบทบัญญัติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประกาศและคำสั่ง คสช. แล้ว พบว่าปัญหาการตรวจสอบการใช้อำนาจในรูปแบบดังกล่าวของคณะรัฐประหารยังมีสาเหตุสำคัญมาจากแนวความคิดขององค์กรตุลาการที่ยอมรับสถานะทางกฎหมายของประกาศและคำสั่ง คณะรัฐประหารไปจนกว่าจะถูกยกเลิก ทำให้องค์กรตุลาการยอมตนผูกพันต่อประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารทุกยุคสมัย การนำประกาศและคำสั่งมาใช้ในคดีกลายเป็นเรื่องปกติเช่นเดียวกับการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ กล่าวคือ หากไม่มีการโต้แย้งโดยคู่กรณี ศาลจะไม่หยิบยกปัญหาสถานะและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศหรือคำสั่งคณะรัฐประหารที่ศาลจะใช้ในคดีขึ้นมาพิจารณาโดยศาลเองแม้ว่าคณะรัฐประหารได้สิ้นสุดอำนาจ

¹ อภิชาติ คุณวัฒน์บัณฑิต. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน.

ไปนานแล้วก็ตาม จากปัญหาเหล่านี้เห็นว่า แม้จะมีบทบัญญัติที่รับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้กับการใช้อำนาจของคณะรัฐประหาร แต่หาใช่ว่าองค์กรตุลาการจะต้องยอมรับบทบัญญัติดังกล่าวโดยสิ้นเชิง โดยถือว่าประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารไม่อาจตรวจสอบได้ทุกกรณี พบว่าองค์กรตุลาการสามารถใช้นิติวิธีในการตีความบทบัญญัติที่รับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายเพื่อตรวจสอบประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารรวมทั้งการกระทำที่อาศัยอำนาจจากประกาศและคำสั่งดังกล่าวได้ ในส่วนของการปรับใช้ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารในคดี องค์การตุลาการจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการคุณค่าพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ รวมถึงความสัมพันธ์สอดคล้องของประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารกับระบบกฎหมายปกติ ทั้งยังสามารถตีความบังคับใช้โดยลดทอนผลร้ายของประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารได้ นอกเหนือจากนั้น การหยิบยกประเด็นสถานะและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารขึ้นวินิจฉัยก่อนบังคับใช้ในคดีก็เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องเรียกร้องต่อองค์กรตุลาการ โดยเฉพาะในช่วงเวลาหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรและคณะรัฐประหารสิ้นสุดอำนาจแล้ว อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงข้อจำกัดในทางการเมืองที่เกิดจากอำนาจในทางความเป็นจริงของคณะรัฐประหารที่อาจส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรตุลาการ ในสถานการณ์รัฐประหารด้วย แม้ว่าข้อจำกัดทางการเมืองจะอยู่นอกเหนือข้อเสนอแนะที่เกิดจากปัญหาในทางกฎหมาย แต่การมองเห็นถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าว ก็ย่อมชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงและแนวทางการแก้ปัญหาที่กล่าวบนพื้นฐานความเป็นจริงที่รอบด้านมากขึ้น²

โดยสาเหตุที่ทำให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมืองได้ 5 ประเด็นใหญ่ ๆ มีดังนี้³

1. มรดกทางประวัติศาสตร์ เหตุที่รัฐบาลพลเรือนอ่อนแออาจสืบเนื่องมาจากสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์ของสังคมนั้น ๆ ที่เกิดการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลพลเรือนอยู่เสมอ และสืบเนื่องมาจากการที่ทหารมีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือกอบกู้เอกราชของประเทศมาตั้งแต่ต้น ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตลอด
2. ความล้มเหลวของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และความล้มเหลวในการดำเนินงานของรัฐสภาและพรรคการเมือง
3. ทหารถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองเพื่อเชื่อมช่องว่างทางการเมืองที่เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพของระบบการเมือง ไม่มีสถาบันใดได้รับการยอมรับจากประชาชน ไม่มีสถาบันใดเป็นหลักให้ระบบการเมืองทหารจึงเข้ามาแทนช่องว่างนี้เพื่อช่วยคลี่คลายจากวิกฤตการณ์ทางการเมือง
4. ทหารมีบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชน โดยปกติแล้วทหารเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางในฐานะผู้เปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย

² อูมาพร สังขะলেখา (2563). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารโดยองค์กรตุลาการ: ศึกษากรณีรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557*.

³ สุรพงษ์ ผลสมบูรณ์. (2557). *เปรียบเทียบข้ออ้างการทำรัฐประหาร 3 ครั้ง : 23 กุมภาพันธ์ 2534, 19 กันยายน 2549, 22 พฤษภาคม 2557*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์.

5. ระบบการเมืองไม่มีความต่อเนื่อง มีการรัฐประหารล้มล้างประชาธิปไตยทำให้การพัฒนาทางการเมืองไม่ต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยได้ประสบกับเหตุการณ์ปฏิวัติรัฐประหาร รวมจำนวนทั้งสิ้น 14 ครั้ง แบ่งเป็นการปฏิวัติ 1 ครั้ง ได้แก่ เป็นการปฏิวัติโดยคณะราษฎร (24 มิถุนายน พ.ศ. 2475) และการรัฐประหาร 13 ครั้ง โดยการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2476 เป็นครั้งแรก เกิดจากความขัดแย้งระหว่างคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งยกร่างโดยหลวงประดิษฐมนูธรรม และครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เกิดจากการประท้วงต่อต้านรัฐบาลเพราะการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมความผิดของนักการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2556

ด้านการนิรโทษกรรม

การนิรโทษกรรมในประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 มาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรมมาแล้ว จำนวน 26 ฉบับ โดยเป็นการนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ฉบับ พระราชบัญญัติ จำนวน 20 ฉบับ แบ่งเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีลักษณะทางการเมือง จำนวน 19 ฉบับ และพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรม จำนวน 1 ฉบับ และเป็นพระราชกำหนด จำนวน 4 ฉบับ เช่น การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปฏิวัติ และรัฐประหาร การนิรโทษกรรมคดีกบฏ หรือผู้ที่พยายามยึดอำนาจแต่ไม่สำเร็จ การนิรโทษกรรมสืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ การนิรโทษกรรมแก่ผู้ต่อต้านการดำเนินสงครามญี่ปุ่น การนิรโทษกรรมแก่ผู้ฟ้องคณะปฏิวัติ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมที่เกี่ยวกับความผิดทางการเมืองโดยตรงและการนิรโทษกรรมที่เกี่ยวกับความผิดทางการเมืองในกรณีอื่น ๆ อันเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มบุคคลเข้าร่วมกันเพื่อต่อต้านนโยบายด้านการเมืองของรัฐบาล หรือกรณีที่รัฐบาลเห็นว่าไม่ควรดำเนินคดี หรือลงโทษผู้กระทำการดังกล่าว เป็นต้น

กฎหมายนิรโทษกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ หรือผู้คนในสังคมที่เกิดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างกันไม่ว่าจากด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ หรือการใช้กำลังทางทหารเพื่อล้มล้างอำนาจผู้ปกครองหรือแม้กระทั่งการทำรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง ดังนั้น การทำให้สภาพของคนในชาติและสังคมกลับเข้าสู่ความสามัคคีโดยเร็วที่สุดก็คือการให้อภัย และลืมการกระทำต่าง ๆ ดังกล่าวเสีย ซึ่งการออกกฎหมายนิรโทษกรรมส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อปัญหาที่เกิดกับส่วนรวม โดยเฉพาะจากการเรียกร้องทางการเมืองจนเกิดการกระทำความผิดอื่น ๆ ตามมา ในปัจจุบันมีหลายประเทศที่มีปัญหาด้านการเมือง และเกิดการทำสงครามสู้รบแย่งชิงอำนาจกันระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งระหว่างประชาชนกับรัฐบาล จึงมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมมาบังคับใช้ในหลายประเทศ

ในทางปฏิบัติของประเทศไทยนั้นเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วก็มี การตราพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่คณะปฏิวัติเสมอมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ตราพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมมิใช่คณะปฏิวัติหรือรัฐประหารเอง การเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเท่ากับคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารขอมา

โดยเปิดเผยต่อรัฐสภา ซึ่งได้ผลในทางจิตวิทยาการเมืองเป็นอันมาก นอกจากนี้การนิรโทษกรรมในกรณีนี้ยังเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกดำเนินคดีหรือฟ้องร้องในภายหลังด้วย

แต่อย่างไรก็ตามในกรณีการปฏิวัติหรือรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการปกครองและการการแต่งตั้งกล่าวประสบความสำเร็จ มีความเห็นของนักกฎหมายว่า ในกรณีนี้มีความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายนิรโทษกรรมโดยให้เหตุผลว่า การปฏิวัติหรือรัฐประหารที่สำเร็จคือเข้ายึดอำนาจปกครองได้โดยสมบูรณ์ ย่อมทำให้ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นรัฐอธิปไตยมีอำนาจให้รัฐธรรมนูญใหม่ได้ อำนาจของสถาบันต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ เช่น พระมหากษัตริย์ รัฐสภาและศาลยุติธรรมก็ได้รับอำนาจจากรัฐธรรมนูญใหม่นี้ซึ่งเกิดจากผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จนั่นเอง ฉะนั้น จึงต้องยอมรับว่าการปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นสิ่งถูกต้อง และไม่มีใครถือได้ว่าการปฏิวัติหรือรัฐประหารนั้นละเมิดต่อประมวลกฎหมายอาญาหรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การปฏิวัติหรือรัฐประหารที่สำเร็จย่อมทำให้การกระทำผิดกฎหมายกลับกลายเป็นถูกกฎหมายขึ้นทันทีที่อำนาจเก่าเกิดจากรัฐธรรมนูญเดิมสิ้นสุดลงทันทีนั้น อำนาจใหม่ก็เข้ามาแทนที่การกระทำที่เป็นการกบฏก็กลับเป็นการชอบด้วยกฎหมาย โดยนัยนั้นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้แก่ผู้ที่กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จจึงไม่จำเป็น ซึ่งความเห็นดังกล่าว มีผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กล่าวคือ ทั้ง ๆ ที่ไม่สิทธิปฏิวัติหรือรัฐประหาร แต่ถ้าปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จแล้วคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารย่อมเป็นรัฐอธิปไตย จัดตั้งรัฐบาลโดยชอบด้วยกฎหมายได้ คำสั่งทั้งปวงที่คณะปฏิวัติหรือรัฐประหารประสงค์จะให้เป็นกฎหมายถือว่า เป็นกฎหมายของแผ่นดิน ทั้งนี้ ได้มีความเห็นเพิ่มเติมว่า “เมื่อคณะปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นรัฐอธิปไตยแล้ว ความผิดฐานกบฏก็ตีหรือฐานอื่นก็ดี ย่อมถูกคนลบล้างไปหมดโดยถือเสมือนหนึ่งไม่เคยกระทำผิดมาเลย ด้วยเหตุนี้ จึงไม่จำเป็นต้องมีพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้แก่คณะปฏิวัติหรือรัฐประหารแต่ประการใด⁴

โดยการนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและพระราชกำหนด สามารถแบ่งตามเหตุการณ์ที่ได้รับการนิรโทษกรรม ดังนี้

1. การนิรโทษกรรมจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปฏิวัติ และรัฐประหาร ได้แก่

1.1 การนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญจากการปฏิวัติ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

1.2 การนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปฏิวัติ และรัฐประหาร จำนวน 10 ฉบับ

2. การนิรโทษกรรมคดีกบฏ หรือผู้ที่ยพยายามยึดอำนาจแต่ไม่สำเร็จ จำนวน 7 ฉบับ

3. การนิรโทษกรรมสืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ จำนวน 3 ฉบับ

4. การนิรโทษกรรมในเหตุอื่น จำนวน 2 ฉบับ

⁴ สุรพล คงลาภ. (2534). นิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.

ด้านการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของรัฐสภาที่เป็นอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ โดยกระบวนการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการตามมาตรา 256 (3) ได้กำหนดว่าการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ที่กำหนดว่าให้มีจำนวนคะแนนเสียงต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภามีส่วนร่วมในการเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมิใช่อาศัยเพียงคะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น และเพื่อต้องการถ่วงดุลไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้เสียงข้างมากในแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยไม่สนใจเสียงข้างน้อย แต่เมื่อมองอีกด้านหนึ่งการกำหนดเช่นนี้ก็ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเช่นนี้เป็นปัญหาสำคัญของรัฐธรรมนูญไทยในประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่กำหนดกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อยากและซับซ้อนมาก และแสดงให้เห็นว่าอำนาจของคะแนนเสียงในการลงมติเห็นชอบในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของวุฒิสภามีมากกว่าอำนาจจำนวนคะแนนเสียงที่สมาชิกวุฒิสภาได้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ส่วนการพิจารณาในวาระที่สามชั้นสุดท้ายตามมาตรา 256 (6) เมื่อพิจารณาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันนั้น ถือว่าเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น แต่ความเป็นจริงก็จะมีพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรได้สนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลมาโดยตลอด ทำให้มีพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้นโดยไม่ตรงกับความเป็นจริง องค์กรประกอบดังกล่าวมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้มีฉันทามติแต่อย่างใด เนื่องจากในสัดส่วนดังกล่าวมิได้ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านเท่านั้น เพราะยังมีพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลอีกจำนวนหนึ่งที่มีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และไม่มีตำแหน่งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงมิใช่การสร้างฉันทามติจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านแต่อย่างใด ส่งผลต่อการคิดคะแนนเสียงจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและเป็นช่องทางหนึ่งที่จะหลบเลี่ยงเพื่อให้ได้คะแนนเสียงจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรที่มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และอาจก่อให้เกิดการต่อรองผลประโยชน์กันสูงมาก เพื่อให้เห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศ¹

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศในบางประเทศมียุทธศาสตร์ชาติหรือแนวนโยบายของรัฐระยะยาวที่มีสถานะในทางกฎหมายลำดับสูง ได้แก่ การเป็นการวางแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ประกาศใช้ตามกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญ ขณะที่บางประเทศมีการวางแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในระดับพระราชบัญญัติซึ่งถูกกำหนดไว้อย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางประเทศมีการวางแผนยุทธศาสตร์ในระดับความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่กรณี ซึ่งการศึกษาและรวบรวมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่าง ๆ ทั่วโลก พบว่ามีประเทศที่จัดทำยุทธศาสตร์ชาติรวมกว่า 60 ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ หรือประเทศเวียดนาม ต่างก็ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทั้งสิ้น ส่วนประเทศในยุโรปและอเมริกานั้นมีเพียงการจัดทำแผนระยะยาวเฉพาะด้านระยะเวลา ประมาณ 10-20 ปี ส่วนประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง แอฟริกา ลาตินอเมริกา เอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมียุทธศาสตร์ในภาพรวม ระยะเวลา 10 – 30 ปี

โดยประเทศประชาธิปไตยหลายประเทศมีการประกาศใช้กลยุทธ์ระดับชาติ (National strategy) เพื่อเสริมนโยบายรัฐบาล เช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา แต่มีเพียงประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่กำหนดแผนงานต่าง ๆ ในทุกส่วนของระบบกฎหมาย ทั้งกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ การกำหนดหน้าที่ของรัฐ แผนการปฏิรูปประเทศในรัฐธรรมนูญและการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ยังไม่นับรวมแผนระดับชาติตามกฎหมายอื่น ๆ ที่ออกมาก่อนหน้านั้น

สำหรับการกำหนดขอบเขตเนื้อหายุทธศาสตร์ชาติที่เหมาะสมย่อมแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ความจำเป็นของแต่ละประเทศ โดยประเทศที่มียุทธศาสตร์ชาติส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกา รวมถึงบางประเทศในเอเชีย และลาตินอเมริกา เช่น ประเทศจอร์แดน ประเทศบาร์เรน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศที่มียุทธศาสตร์ชาติ เช่น ประเทศบรูไน ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศ เช่น

1. สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้กำหนดดกลยุทธ์ระดับสูงแห่งชาติ (National grand strategy) ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยขอบเขตกลยุทธ์ระดับสูงแห่งชาติ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเน้นกลยุทธ์ ด้วยการชิงเคลื่อนไหวก่อนฝ่ายตรงข้ามหรือคู่แข่ง (Preemption) การตัดสินใจโดยเอาตนเองเป็นที่ตั้ง (Unilateralism)

¹ อภิชาติ คุณวัฒน์บัณฑิต. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน.

และการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) ในพื้นที่ทวีปอเมริกาเหนือของสหรัฐอเมริกาเพื่อสร้างดุลอำนาจกับประเทศภาคพื้นยุโรป อันได้แก่ พื้นที่ของประเทศอังกฤษ ประเทศสเปน และประเทศฝรั่งเศส ที่เข้าปกครองบางพื้นที่ในอเมริกาเหนือแต่เดิม ภายใต้ต้นนโยบายด้านการต่างประเทศของประธานาธิบดี James Monroe ที่เน้นความยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในปี ค.ศ. 1823 ที่ว่า “กลุ่มประเทศเจ้าอำนาจยุโรปไม่ควรเข้าไปตั้งอาณานิคมในอเมริกา และอเมริกาก็จะไม่ไปทำสงครามกับประเทศเจ้าอำนาจทั้งหลายในยุโรป” ซึ่งในกาลต่อมาเรียกกันว่า “หลักการหรือลัทธิมอนโร” โดยการแถลงนโยบายดังกล่าวถือเป็นหลักการด้านการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกามีการกำหนด “ยุทธศาสตร์ชาติ” ในทุก ๆ ปี ยกตัวอย่างเช่น ยุทธศาสตร์แห่งชาติปี 2014 ของสหรัฐอเมริกา จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (National Interests) ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) ความมั่นคง (ทางทหาร เศรษฐกิจ ความมีศักดิ์ศรีของประเทศ และประชาชน ฯลฯ) 2) ความเจริญรุ่งเรือง (เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ สังคม ฯลฯ) 3) การเคารพต่อค่านิยมอเมริกัน 4) การใช้กฎระเบียบระหว่างประเทศ เป็นต้น

2 ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 5 ปี ตั้งแต่ปี 2499 (First Malayan Plan) ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ โดยหลังจากได้รับเอกราชแล้ว ประเทศมาเลเซียยังคงจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 5 ปี ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ประเทศอังกฤษได้ริเริ่มไว้ ทั้งนี้ ประเทศมาเลเซียจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกในปี 2509 (First Malaysia Plan) ต่อมาในปี 2514 ประเทศมาเลเซียได้กำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาประเทศระยะยาวออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (2514-2533) นโยบายพัฒนาใหม่ (2534-2543) และนโยบายวิสัยทัศน์การพัฒนา (2544-2553) จากปี 2509 จนถึงปัจจุบัน ประเทศมาเลเซียมีแผนพัฒนาฯ รวม 11 แผน โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 11 ของประเทศมาเลเซียได้เริ่มประกาศใช้ในปี 2559

จากความขัดแย้งด้านเชื้อชาติของกลุ่มคนในมาเลเซีย ประเทศมาเลเซียจึงได้มีการประกาศใช้วิสัยทัศน์ 2020 ในชื่อว่า “Wawasan 2020” ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี โดยเป็นวิสัยทัศน์หลักในการเพิ่มรายได้และคุณภาพบริการสาธารณะ (Public Well-being) ให้กับประชาชนทั่วทั้งประเทศ ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายให้ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในปี 2020 โดยนำหลักการพัฒนา The Blue Ocean Strategy นั้นคือการทำน้อยแต่ได้มาก ในชื่อกลยุทธ์น่านน้ำสีคราม National Blue Ocean Strategy (NBOS) หรือที่เรียกกันในภาษาราชการของประเทศมาเลเซียว่า The Malaysian National Development Strategy (MyNDS) มีขอบเขตใน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความเป็นธรรมในสังคมสวัสดิภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาระบบสาธารณสุขป็นพื้นฐาน การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ให้เน้นนวัตกรรมและการเพิ่มพูนองค์ความรู้ยุทธศาสตร์พิเศษ สำหรับการปฏิรูประบบราชการให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง โดยชาวมาเลเซียทุกคนจะต้องมีจิตสำนึกในความเป็นประเทศมาเลเซียเหมือน ๆ กัน กล่าวได้ว่า Vision 2020 หรือ วิสัยทัศน์พุทธศักราช 2563 คือ วิสัยทัศน์แห่งชาติที่ได้กำหนดอนาคตประเทศมาเลเซียไว้ว่า “มาเลเซียจะต้องเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว ภายในปีพุทธศักราช 2563 (2020)” โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ ดังนี้

หนึ่ง ประเทศมาเลเซียจะต้องเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วภายในปี พุทธศักราช 2563 (2020)

สอง ประเทศมาเลเซียจะต้องรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 7 ต่อปี (ตามค่าจริง) ทุกปีตลอด 30 ปี จากปีพุทธศักราช 2533 ถึงปี 2563

สาม เศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียจะเข้มแข็งขึ้นเป็น 8 เท่า จากที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Products : GDP) ของประเทศมาเลเซียในปีพุทธศักราช 2533 เท่ากับ 115,000 ล้านริงกิต เมื่อถึงปีพุทธศักราช 2563 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศมาเลเซีย จะต้องเพิ่มเป็น 920,000 ล้านริงกิต (คิดตามค่าเงินในปีพุทธศักราช 2533)

ภายในปี 2020 ประเทศมาเลเซียจะเป็นประเทศเอกภาพซึ่งประกอบด้วยสังคมที่มั่นคง เปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมที่แข็งแกร่ง เป็นสังคมเสรีประชาธิปไตย ที่มีความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ก้าวหน้าและรุ่งเรือง และมีระบบเศรษฐกิจ ที่แข็งแกร่งตื่นตัว ยืดหยุ่นและหลากหลายโดยมีหลัก 9 ประการ ที่เป็นเป้าหมายมาตั้งแต่ประกาศเอกราช โดยได้กำหนด 9 ยุทธศาสตร์สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสำนึกและจุดมุ่งหมาย ร่วมกันเป็นชาติที่มีความสงบ มีบูรณาการด้านดินแดน มีความสามัคคี มีความรักและเสียสละต่อชาติ บ้านเมือง

2. สร้างสังคมที่มีความเป็นอิสระ มั่นคงและพัฒนาที่มีความเชื่อมั่นศรัทธา และมั่นใจในตัวเอง มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนอยู่และความสำเร็จที่ได้รับ มีความแข็งแกร่งพอที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แสวงหาความเป็นเลิศตระหนักในศักยภาพของตน ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของผู้หนึ่งผู้ใดและเป็นที่ยอมรับนับถือจากประชาคมนานาชาติ

3. สร้างสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์เต็มรูปแบบเสริมสร้างและพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีความเจริญก้าวหน้าแบบมาเลเซียที่ยึดถือชุมชนเป็นสำคัญ และเป็นแบบอย่างให้กับประเทศอื่น ๆ

4. เสริมสร้างสังคมที่มีความเจริญงอกงามทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นพลเมืองที่เคร่งครัดต่อศาสนาและค่านิยมที่ดี

5. สร้างสังคมที่มีเสรีภาพและมีความอดทน ให้ชาวมาเลเซียทุกเชื้อชาติ และศาสนามีอิสระที่จะปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา โดยมีจิตสำนึกในความเป็นชาติเดียวกัน

6. สร้างประเทศมาเลเซียให้เป็นสังคมวิทยาศาสตร์และมีความก้าวหน้า มีนวัตกรรมและรู้จักการมองไปในอนาคต มิใช่เพียงแต่เป็นผู้บริโภคเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ร่วมเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับอนาคต

7. สร้างสังคมที่เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน คำนึงถึงส่วนรวมมากกว่าสร้างสวัสดิการทางสังคมที่มีค่าใช้จ่ายให้แต่มุ่งสร้างสังคมให้แข็งแกร่งและฟื้นฟูสภาพสังคมให้ดีขึ้น

8. สร้างสังคมที่มีความเที่ยงธรรมทางเศรษฐกิจมีความยุติธรรม และความเท่าเทียมในการกระจายความมั่งคั่งของประเทศ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็นสังคมที่ระบบเศรษฐกิจไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ

9. สร้างสังคมให้มีความมั่งคั่ง มีการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ มีการแข่งขัน มีความแข็งแกร่งและยืดหยุ่น

3 ประเทศสิงคโปร์

รัฐบาลประเทศสิงคโปร์มีแผนกลยุทธ์การออกแบบแห่งชาติ (Concept Plans) โดยวางเป้าหมายเชิงปรัชญา “เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้บุกเบิกสำหรับรุ่นถัดไป” ภายใน 10 ปี โดยใช้กลยุทธ์การออกแบบแห่งชาติเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของประเทศ โดยเริ่มจากต้องสามารถสร้างความโดดเด่นให้กับอาคารสถานที่ไปจนถึงระบบการบริหารงานและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของประเทศสิงคโปร์ โดยต้องดำเนินการทั้งระบบอย่างมีนวัตกรรม นับตั้งแต่ตั้งรัฐใหม่จากการแยกตัวออกจากประเทศมาเลเซีย เมื่อ ค.ศ. 1959 และกลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้ชาวโลกไปท่องเที่ยวในประเทศเล็ก ๆ

รัฐบาลประเทศสิงคโปร์ได้ใช้ 3 แนวคิดในการพัฒนา คือ Global Leader, Great City และ A Home of Asia for Business Innovation and Talent มีขอบเขตระยะเวลาของกลยุทธ์การออกแบบแห่งชาติยาวนาน 10 ปี (2553-2563) ประชาชนต้องมีความเชี่ยวชาญ และมีใจรักที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ธุรกิจต้องมีนวัตกรรมใหม่และพร้อมที่จะปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศต้องเชื่อมโยงกับประเทศอื่น ๆ พร้อมทั้งทำให้มีชีวิตรอบคอบอยู่ ภาครัฐต้องตอบสนองปัญหาต่าง ๆ อย่างคล่องตัว รวดเร็ว และทั่วถึง

สำหรับยุทธศาสตร์เมืองของประเทศสิงคโปร์ ในปี 2014 ผังแม่บทเมือง (Master Plan 2014) ได้กำหนดไว้จำนวน 7 ข้อ ซึ่งกำกับดูแลโดยองค์การพัฒนาเมืองสิงคโปร์ (URA) แต่ละข้อจะเห็นได้ว่าเป็นการวางยุทธศาสตร์เมืองที่เป็นการพัฒนาด้านกายภาพโดยตรง แตกต่างกับแผนยุทธศาสตร์ทั่วไปที่มีแต่ข้อความกว้าง ๆ และเป็นนามธรรม โดยยุทธศาสตร์เมืองได้มีการระบุลงในพื้นที่ในย่านการพัฒนาว่าอยู่บริเวณใดควรเพิ่มหรือลดอะไรบ้าง การส่งเสริมการค้า ประเภทไหนในพื้นที่แห่งใด จะเห็นได้ว่าผู้นำการพัฒนาเมืองมีความเข้าใจภาพรวมของงานผังเมืองทั้งหมดว่ามีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติอย่างไร การพัฒนาพื้นที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างไรและช่วยทำให้เมืองน่าอยู่ได้อย่างไรบ้าง ดังตัวอย่างการพัฒนายุทธศาสตร์เมืองของประเทศสิงคโปร์ เมื่อปี 2014 ซึ่งมี 7 ข้อหลัก ดังนี้

1. การเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมืองให้มากขึ้น และเพิ่มเติมที่อยู่อาศัยใน 3 พื้นที่ ได้แก่ Holland Village, Marina South และ Kampong Bugis
2. การพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการระดับภูมิภาคและกลุ่มอุตสาหกรรมทั่วทั้งเกาะใน Woodlands Regional Centers และการเพิ่มพื้นที่แหล่งงานที่มีคุณภาพใกล้บ้านมากยิ่งขึ้น
3. การตั้งเป้าหมายให้ประมาณร้อยละ 90 ของที่อยู่อาศัยโดยรอบในระยะ 400 เมตร ต้องเป็นพื้นที่สวนสาธารณะ
4. ตั้งเป้าเพื่อเพิ่มการเติบโตของโครงข่ายทางจักรยานจาก 230 กิโลเมตร ให้เพิ่มมากกว่า 700 กิโลเมตร โดยการรองรับโครงสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมถึงการจัดทำโปรแกรมการศึกษาออกแบบพื้นที่
5. การสร้างอัตลักษณ์ของจุดศูนย์รวมในพื้นที่ (Node) ได้แก่ ย่าน Holland Village, ย่าน Serangoon Garden, ย่าน Jalan Kayu
6. การปรับปรุงย่านภายในเมืองให้มีพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความงดงามและสร้างทางเดินที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

7. สร้างการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของพื้นที่ Marina Bay ด้วยการค้าปลีกสมัยใหม่ และสร้างแหล่งบันเทิงภายในย่านนี้เป็นพื้นที่หลักบริเวณอ่าวด้านหน้า (Bay front)

สำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนอื่น ๆ พบว่า เกือบทุกประเทศเริ่มทำยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว ซึ่งบางประเทศมีระยะเวลา 25 ปี บางประเทศมีระยะเวลาถึง 50 ปี เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในระยะยาวต่อไปในอนาคตที่เริ่มเน้นความสำคัญในเรื่องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ดังนั้น แต่ละประเทศจึงเห็นความสำคัญว่าควรมียุทธศาสตร์ชาติที่เป็นแผนการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนในระยะยาวสรุปได้ว่า แต่ละประเทศมีประเด็นที่มาของการจัดทำแผนแตกต่างกัน โดยสหรัฐอเมริกาที่มีมาของการจัดทำแผนจากการทำสงครามกับประเทศในแถบยุโรป ประเทศมาเลเซียที่มีมาของการจัดทำแผนจากการใช้นโยบายเศรษฐกิจที่ผิดพลาดนำมาสู่ความแตกแยกของสังคม สิงคโปร์ที่มีมาของการจัดทำแผนจากการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ จึงใช้ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made) เข้ามาแทนที่ ประเทศฟิลิปปินส์ที่มีมาของการจัดทำแผนจากการยอมรับในความยากจนของคนในประเทศ ขณะที่ประเทศเวียดนามที่มีมาของการจัดทำแผนจากการต้องการเปิดประเทศในทุก ๆ ทาง ซึ่งทุกประเทศล้วนแล้วแต่มีที่มาในการจัดทำแผน อันเนื่องมาจากการยอมรับในความผิดพลาดความล้มเหลวของตนเองจากประวัติศาสตร์ในอดีต

ส่วนทางด้านกรอบระยะเวลาในการจัดทำแผนขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของแต่ละแผนเท่าที่มองเห็นภาพไปได้ อย่างเช่น แผนการสร้างรัฐสวัสดิการของประเทศมาเลเซียใช้กรอบระยะเวลาตามช่วงชีวิตของแต่ละคน แผนกลยุทธ์การออกแบบแห่งชาติของสิงคโปร์ใช้การวางแผนเพื่อการออกแบบในระยะต่าง ๆ โดยแผนประเด็นการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของสิงคโปร์ย่อมใช้ระยะเวลาดำเนินการมากกว่าแผนระยะกลางที่มีโครงการที่เป็นรูปธรรม

ด้านการขับเคลื่อนนโยบายส่วนใหญ่แต่ละประเทศใช้กลไกงบประมาณการลงทุนของภาครัฐเป็นตัวขับเคลื่อน ยกเว้นในกรณีแผนเป็นนามธรรม เช่น แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา แผนการสร้างรัฐสวัสดิการของประเทศมาเลเซีย ที่ต้องมีประเด็นการขับเคลื่อนในทางการทูตและในทางการเมือง ขณะที่มีเพียงประเทศฟิลิปปินส์ที่ใช้คำสั่งที่ประธานาธิบดีในฐานะผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งปวงลงนามคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ได้จัดทำขึ้น แต่ก็ยังไม่ปรากฏถึงความเข้มงวดของสภาพบังคับหากมีกรณีการไม่ดำเนินการตามแผนงานแต่อย่างใด

ข้อพิจารณาอย่างยิ่งในการจัดทำแผนของประเทศต่าง ๆ คือ สถานะและขอบเขตเนื้อหาในการจัดทำแผนงานต่าง ๆ ย่อมไม่ควรมีสภาพบังคับในทางกฎหมาย และต้องสามารถเคลื่อนไหวยืดหยุ่นได้อยู่เสมอ ดังเช่น แผนการยกระดับการจัดทำแผนของประเทศสิงคโปร์ที่ต้องการบูรณาการงานโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมนำไปสู่การออกแบบแผนพัฒนาเมืองทั้งระบบ หรือแผนการยกระดับการวางวิสัยทัศน์จากภาพความฝันในระดับเมืองเล็ก ๆ ไปสู่ความฝันในการเป็นรัฐสวัสดิการของมาเลเซีย ในทางกลับกัน แผนขนาดใหญ่ที่มีเนื้อหากว้างขวางและมีกรอบระยะเวลายาวนานควรสามารถลดระดับสถานะกลายเป็นแผนเฉพาะด้านได้เช่นกัน อย่างเช่น กรณีการจัดทำแผนความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

สรุปความเป็นมาการนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ

การนิรโทษกรรมในประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง วันที่ 24 มิถุนายน 2475 มาจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรมมาแล้ว จำนวน 26 ฉบับ โดยเป็นการนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ฉบับ พระราชบัญญัติ จำนวน 20 ฉบับ แบ่งเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีลักษณะทางการเมือง จำนวน 19 ฉบับ และพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรม จำนวน 1 ฉบับ และเป็นพระราชกำหนด จำนวน 4 ฉบับ เช่น การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปฏิวัติ และรัฐประหาร การนิรโทษกรรมคดีกบฏ หรือผู้ที่พยายามยึดอำนาจแต่ไม่สำเร็จ การนิรโทษกรรมสืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ การนิรโทษกรรมแก่ผู้ต่อต้านการดำเนินสงครามญี่ปุ่น การนิรโทษกรรมแก่ผู้ฟ้องคณะปฏิวัติ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมที่เกี่ยวกับความผิดทางการเมืองโดยตรงและการนิรโทษกรรมที่เกี่ยวกับความผิดทางการเมืองในกรณีอื่น ๆ อันเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มบุคคลเข้าร่วมกันเพื่อต่อต้านนโยบายด้านการเมืองของรัฐบาล หรือกรณีที่รัฐบาลเห็นว่าไม่ควรดำเนินคดี หรือลงโทษผู้กระทำการดังกล่าว เป็นต้น

กฎหมายนิรโทษกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ หรือผู้คนในสังคมที่เกิดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างกันไม่ว่าจากด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ หรือการใช้กำลังทางทหาร เพื่อลบล้างอำนาจผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งการทำรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง ดังนั้น การทำให้สภาพของคนในชาติและสังคมกลับเข้าสู่ความสามัคคีโดยเร็วที่สุดก็คือการให้อภัย และลืมการกระทำต่าง ๆ ดังกล่าวเสีย การออกกฎหมายนิรโทษกรรมส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อปัญหาที่เกิดกับส่วนรวม โดยเฉพาะจากการเรียกร้องทางการเมืองจนเกิดการกระทำความผิดอื่น ๆ ตามมา ในปัจจุบันมีหลายประเทศที่มีปัญหาด้านการเมือง และเกิดการทำสงครามสู้รบแย่งชิงอำนาจกันระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งระหว่างประชาชนกับรัฐบาล จึงมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมมาบังคับใช้ในหลายประเทศ การใช้กฎหมายนิรโทษกรรมในทางการเมืองนี้ส่วนใหญ่ใช้ในประเทศแถบแอฟริกา อเมริกาใต้ และเอเชียอย่างประเทศไทย เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย การนิรโทษกรรมมักนำมาใช้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสถานะที่ไม่ปกติ เช่น การปฏิวัติหรือรัฐประหาร กรณีที่ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จมักอ้างเหตุในการนิรโทษกรรมว่าผู้ก่อการได้กระทำไปด้วยความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมืองมิได้ปรารถนาแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวหรือบำเหน็จตอบแทนแต่อย่างใด และในกรณีที่จะนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ที่กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารไม่สำเร็จ ก็จะยกเหตุผลว่าเพื่อความสามัคคีของคนในชาติ และให้โอกาสบุคคลผู้กระทำความผิดทำคุณประโยชน์และช่วยจรรโลงประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น จะทำให้เห็นได้ว่าการนิรโทษกรรมเริ่มต้นนำไปใช้ในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางการเมือง จนต่อมาได้มีการพัฒนาไปอย่างกว้างขวางรวมถึงการนิรโทษกรรมในความผิดทางอาญา หรือแม้แต่ในทางภาษีอากร ก็ยังสามารถใช้กฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อเป็นการอภัยให้แก่ผู้กระทำความผิดได้¹

¹ไชยรัตน์ ปาวะกะนันท์. (2553). ข้อพิพาททางกฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม : ศึกษากรณีนิรโทษกรรมความผิดที่มีลักษณะลักษณะทางการเมือง. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1524/01title-contents.pdf>

การนิรโทษกรรมที่มีลักษณะทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด มีดังนี้

1) รัฐธรรมนูญที่มีการบัญญัติรับรองประกาศ คำสั่ง และการกระทำที่ได้รับการนิรโทษกรรม จำนวน 10 ฉบับ ดังนี้

1. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
3. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
5. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2) รัฐธรรมนูญที่ไม่มีการบัญญัติรับรองประกาศ คำสั่ง และการกระทำที่ได้รับการนิรโทษกรรม จำนวน 10 ฉบับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

3) รัฐธรรมนูญที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติและพระราชกำหนดนิรโทษกรรมในระหว่างการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้แก่
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในการจัดการให้คณะรัฐมนตรีลาออกเพื่อให้มีการเปิดสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2476
 - พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พุทธศักราช 2488
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้แก่ พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น พุทธศักราช 2489

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 ได้แก่ พระราชบัญญัติ
นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ได้แก่
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่
16 กันยายน พ.ศ. 2500 พ.ศ. 2500
5. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ได้แก่
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 พ.ศ. 2502
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502
6. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ได้แก่
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514
พ.ศ. 2515
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำความผิด
เกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พ.ศ. 2516
 - พระราชบัญญัติยกเลิกคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ ที่ 36/2515 ลงวันที่ 22 มิถุนายน
พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2517
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ได้แก่ พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม
แก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2519
8. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ได้แก่
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายใน
ราชอาณาจักร ระหว่างวันที่ 25 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2520
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่
20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2520
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 พ.ศ. 2521
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้แก่
 - พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่าง
วันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2524
 - พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจ
การปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2524
 - พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน
ระหว่างวันที่ 8 และวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2528 พ.ศ. 2531

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2532

10. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ได้แก่ พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 พ.ศ. 2534

11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้แก่ พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535

4) กรณีที่ไม่มีรัฐธรรมนูญบังคับใช้ในขณะประกาศใช้พระราชบัญญัติและพระราชกำหนดนิรโทษกรรม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

- พระราชกำหนดนิรโทษกรรมในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน พุทธศักราช 2475 เนื่องจากคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของสยามประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงไม่มีรัฐธรรมนูญใช้บังคับในขณะนั้น

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ที่ได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กลับมาใช้ พ.ศ. 2494 เนื่องจากคณะบริหารประเทศชั่วคราวได้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้รัฐธรรมนูญดังกล่าวไปพลางก่อน ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2483

5) การนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด โดยแบ่งตามเหตุการณ์ที่ได้รับการนิรโทษกรรม ดังนี้

1. การนิรโทษกรรมจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปฏิวัติ และรัฐประหาร ได้แก่

1.1 การนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญจากการปฏิวัติ จำนวน 2 ฉบับ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

1.2 การนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดจากการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปฏิวัติ และรัฐประหาร จำนวน 10 ฉบับ

- พระราชกำหนดนิรโทษกรรมในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน พุทธศักราช 2475

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในการจัดการให้คณะรัฐมนตรีลาออกเพื่อให้มีการเปิดสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2476

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ที่ได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กลับมาใช้ พ.ศ. 2494

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 พ.ศ. 2500

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 พ.ศ. 2502
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 พ.ศ. 2515
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2519
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2520
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 พ.ศ. 2534

2. การนิรโทษกรรมคดีกบฏ หรือผู้ที่พยายามยึดอำนาจแต่ไม่สำเร็จ จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่

- พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พุทธศักราช 2488
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ระหว่างวันที่ 25 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2520
- พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2524
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2524
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ระหว่างวันที่ 8 และวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2528 พ.ศ. 2531
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการอันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2532

3. การนิรโทษกรรมสืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ จำนวน 3 ฉบับ

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำความผิด เกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พ.ศ. 2516
- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 พ.ศ. 2521
- พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535

4. การนิรโทษกรรมในเหตุอื่น จำนวน 2 ฉบับ

- พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการต่อต้านการดำเนินการสงครามของญี่ปุ่น พุทธศักราช 2489 เพื่อนิรโทษกรรมแก่ผู้ต่อต้านการดำเนินสงครามญี่ปุ่น
- พระราชบัญญัติยกเลิกคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ ที่ 36/2515 ลงวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2517 เพื่อนิรโทษกรรมแก่ผู้ฟ้องคณะปฏิวัติ

การทำให้รัฐประหารหมดไปด้วยมาตรการทางกฎหมาย และการเปลี่ยนบรรทัดฐานของศาล¹

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็น “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีรัฐประหาร 13 ครั้ง และมีรัฐธรรมนูญ 20 ฉบับ การปกครองโดยกฎหมายที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และระบอบ “ประชาธิปไตย” ซึ่งหมายถึง ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน หรือระบอบการปกครองตนเองของประชาชนเจ้าของประเทศ จึงยังไม่อาจลงหลักปักฐานได้อย่างมั่นคงในประเทศไทย และอาจจะล้มลุกคลุกคลานตลอดไป ตราบใดที่การทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลและล้มล้างรัฐธรรมนูญยังเป็นสิ่งที่ทำได้ในประเทศไทย

การที่การทำรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญสามารถทำได้โดย “ชอบด้วยกฎหมาย” ในประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่เป็นความผิดร้ายแรงตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เป็นเพราะศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 ว่าการรัฐประหารสามารถทำได้หาก “ทำสำเร็จ” ซึ่งได้เป็นแนวทางของฝ่ายตุลาการสืบมาจนปัจจุบัน บรรทัดฐานนี้จึงสมควรต้องมีการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนบรรทัดฐานของศาลมิใช่เรื่องที่จะกระทำได้เมื่อมีการทำรัฐประหารแล้ว เพราะเมื่อคณะรัฐประหารยึดอำนาจได้แล้ว คณะรัฐประหารจะเขียนในรัฐธรรมนูญกำหนดให้การรัฐประหารของตนชอบด้วยรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง นิรโทษกรรมตนเองที่ล้มล้างรัฐธรรมนูญด้วย

นอกจากเรื่องบรรทัดฐานของฝ่ายศาล ยังต้องมีมาตรการทางรัฐธรรมนูญและมาตรการทางกฎหมายอื่น ควบคู่กันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 279 ที่รับรองการรัฐประหารของ คสช. และมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ เช่น การตราพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารในอดีตทั้งหมดที่ยังใช้บังคับอยู่ เพื่อที่จะทำให้การทำรัฐประหารหมดไปจากประเทศไทย

การรับรองประกาศหรือคำสั่งคณะรัฐประหารนั้น ผลทางกฎหมายไม่ใช่เป็นเพียงการรับรองสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว โดยเหตุผลที่ว่าทหารยึดอำนาจสำเร็จแล้วย่อมเป็น “รัฐอธิปไตย” ศาล “จะปฏิเสธไม่รับรองหาได้ไม่” เท่านั้น แต่ความจริงแล้วเกิดผลทางกฎหมายที่สำคัญกว่านั้นคือ เป็นการรับรองการรัฐประหารที่จะมีในอนาคต หรือการอนุญาตให้มีการรัฐประหารอีกในอนาคต คือแม้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรมาตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2475 แต่ประเทศไทยยังคงใช้รัฐธรรมนูญจารีตหรือรัฐธรรมนูญไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีหลักว่า การปราบดาภิเษกหรือการยึดอำนาจสามารถทำได้ถ้าสำเร็จที่ต่างกันก็คือหลังจากที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมืองนับตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2475 การยึดอำนาจไม่ใช่การยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์อีกต่อไป แต่เป็นการยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มาตามรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น การจะทำให้การรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญหมดไปจากประเทศไทย เราก็ต้องเลิกรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับนี้ แต่การใช้วิธีการเพียงบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า ห้ามรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ

¹ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2566). การทำให้รัฐประหารหมดไปด้วยมาตรการทางกฎหมายและการเปลี่ยนบรรทัดฐานของศาลไทย. สืบค้น 24 สิงหาคม 2567 จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tulawjournal/article/view/268891>

หรือห้ามไม่ให้นิติโทษกรรมให้การล้มล้างรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่วิธีการที่จะได้ผลหรือการให้สิทธิประชาชน ในการต่อต้านการรัฐประหารก็ไม่ใช่วิธีการที่ประสบผลเช่นกัน เพราะรัฐธรรมนูญที่เคยบัญญัติเช่นนั้นล้วนแต่ ถูกล้มล้างมาทั้งหมด ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ที่บัญญัติว่า การนิติโทษกรรม แก่ผู้กระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ก็ถูกล้มล้างโดยการรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ให้สิทธิ ประชาชนในการต่อต้านการรัฐประหารก็ถูกล้มล้างโดยการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 และรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ดังนั้น ถ้าจะทำให้การรัฐประหารหมดไปจากประเทศไทยสิ่งที่ต้องดำเนินการคือ ต้องทำให้รัฐธรรมนูญที่ไม่ได้บัญญัติฉบับนี้ที่ให้การรัฐประหารเป็นสิ่งที่ทำได้หมดไปจากประเทศไทย ซึ่งที่สำคัญที่สุดคือการทำที่ศาลต้องเปลี่ยนบรรทัดฐานไม่รับรองการรัฐประหารอีกต่อไป

สรุปได้ว่า การใช้รัฐธรรมนูญรับรองประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารว่า “ขอด้วยรัฐธรรมนูญ” เริ่มต้นในปี 2534 การใช้รัฐธรรมนูญรับรองประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารว่า “ขอด้วยกฎหมาย” เริ่มต้น ในปี 2515 โดยก่อนหน้านั้นเป็นการรับรองโดยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเท่านั้น แต่ประเด็นที่สำคัญคือ การที่ได้รับการรับรองว่าขอด้วยรัฐธรรมนูญหรือขอด้วยกฎหมายโดยรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้หลังการรัฐประหาร แต่รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งมาตรา 279 รับรองเฉพาะประกาศ และคำสั่งของ คสช. เท่านั้น หาได้รับการรับรองประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหาร ก่อนหน้านั้นไม่ อีกประเด็นคือแม้จะรับรองว่าขอด้วยกฎหมายแต่ไม่ได้รับการรับรองว่าขอด้วยรัฐธรรมนูญ หรือรับรองว่าขอด้วยรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการรับรองในเชิงรูปแบบ หาได้เป็นการรับรองในเชิงเนื้อหาไม่ ดังนั้น การเปลี่ยนบรรทัดฐานของฝ่ายตุลาการจึงสามารถทำได้

ถ้าจะทำให้รัฐประหารหมดไปจากประเทศไทย เราจะต้องยกเลิกรัฐธรรมนูญจารีต หรือรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (uncodified constitution) ที่กำหนดว่ารัฐประหารเป็นสิ่งที่ทำได้ถ้าสำเร็จ ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่เป็นลายลักษณ์อักษรนี้เกิดจากบรรทัดฐานของศาลฎีกา ดังนั้น ถ้าจะทำให้รัฐประหารหมดไปจาก ประเทศไทยศาลจึงต้องเปลี่ยนบรรทัดฐานนี้ ซึ่งต้องเปลี่ยนก่อนการรัฐประหารครั้งต่อไป แนวทางที่เสนอคือ เมื่อศาลต้องใช้ประกาศหรือคำสั่งคณะรัฐประหารมาบังคับกับคดีใด ให้ศาลเปลี่ยนบรรทัดฐานเรื่องการรับรอง ประกาศหรือคำสั่งคณะรัฐประหารในคดีนั้น ซึ่งก็จะเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญจารีตที่ให้การรัฐประหารทำได้ ถ้าทำสำเร็จนั่นเอง อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้มีปัญหาคือ คณะรัฐประหารได้มีการรับรองให้ประกาศและคำสั่ง ของตนเองให้ขอด้วยกฎหมายและขอด้วยรัฐธรรมนูญ ศาลจึงย่อมไม่สามารถปฏิเสธที่จะไม่นำประกาศ หรือคำสั่งคณะรัฐประหารมาใช้บังคับแก่คดี ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องแยกแยะสถานะทางกฎหมายของประกาศ คำสั่ง และแถลงการณ์ของคณะรัฐประหารเสียก่อนว่าเป็นอย่างไร และได้รับการรับรองโดยกฎหมาย หรือโดย รัฐธรรมนูญอย่างไร จึงจะดำเนินการด้วยมาตรการเปลี่ยนบรรทัดฐาน หรือมาตรการทางกฎหมายอื่นใดต่อไป

ในการแยกแยะสถานะของประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารในเรื่องที่ได้รับการรับรองจากกฎหมาย และจากรัฐธรรมนูญ เราจำเป็นต้องกล่าวถึงสถานะในเรื่องลำดับชั้นในทางกฎหมายของประกาศและคำสั่งของ คณะรัฐประหารก่อนด้วย เพราะประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารมิได้เป็น “พระราชบัญญัติ” เสมอไป

ตามที่เข้าใจกัน หากมีสถานะในระบบกฎหมายของประเทศไทยที่แตกต่างกันไปตามเนื้อหาในประกาศ และคำสั่ง แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารที่มีสถานะเป็น “รัฐธรรมนูญ” การที่ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารสามารถยกเลิกรัฐธรรมนูญได้ ย่อมหมายความว่า ประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารที่ยกเลิกรัฐธรรมนูญนั้นมีสถานะเป็น “รัฐธรรมนูญ” จึงสามารถยกเลิกรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ตามหลักกฎหมายใหม่ ยกเลิกกฎหมายเก่า ซึ่งประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารที่มีสถานะหรือมีลำดับชั้นเท่ากับรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ประกาศของคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2501 ฉบับที่ 3, ประกาศของคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2514 ฉบับที่ 3, คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519 ฉบับที่ 3, ประกาศของคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2520 ฉบับที่ 2, ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ พ.ศ. 2534, ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พ.ศ. 2549 ฉบับที่ 3 และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 และฉบับที่ 11/2557 ซึ่งประกาศและคำสั่งเหล่านี้นอกจากจะยกเลิกรัฐธรรมนูญแล้วยังยกเลิกรัฐบาล และรัฐสภาไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้แล้วประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารที่ให้อำนาจในการปกครองประเทศเป็นของตนเองก็มีสถานะเป็นรัฐธรรมนูญในทางเนื้อหาด้วย คำสั่งและประกาศของคณะรัฐประหารเหล่านี้ใช้กับการ “ยึดอำนาจ” และการ “ใช้อำนาจ” ในสถานการณ์ขณะนั้น มิได้มีผลใช้บังคับในปัจจุบันแล้ว

2. ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่มีสถานะเป็น “พระราชบัญญัติ” ได้แก่ ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่แก้ไขพระราชบัญญัติฉบับต่าง ๆ หรือมีลักษณะเป็น “กฎ” ที่เทียบเท่าพระราชบัญญัติ ซึ่งจากการสืบค้นประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่มีทั้งหมด 62 ฉบับ

3. ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่มีสถานะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร โดยอาจเป็น “กฎ” ในระดับกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกโดยฝ่ายบริหาร หรือเป็น “คำสั่ง” ที่ออกโดยฝ่ายบริหาร ทั้งนี้ ก่อนหน้ารัฐประหาร 2549 ยังมีการใช้ถ้อยคำระหว่าง “ประกาศ” และ “คำสั่ง” โดยไม่ได้แยกแยะ แต่หลังจากรัฐประหาร 2549 เป็นต้นมา ก็ได้มีการแยกแยะระหว่าง “ประกาศ” และ “คำสั่ง” ซึ่งทำให้เกิดความชัดเจนว่า “คำสั่ง” เป็นการใช้อำนาจในทางบริหาร ส่วน “ประกาศ” แม้จะเป็น “กฎ” แต่อาจเป็นกฎในระดับกฎกระทรวงเท่านั้น สำหรับประกาศและคำสั่งที่มีลักษณะเฉพาะเรื่องเฉพาะบุคคลเมื่อดำเนินการไปแล้ว ก็ย่อมไม่มีผลทางกฎหมายใด ๆ ในปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องยกเลิกเพราะไม่มีผลแล้ว ส่วนประกาศและคำสั่งที่เป็น การใช้อำนาจบริหารที่ยังมีผลทางกฎหมายฝ่ายบริหารสามารถยกเลิกได้ และสำหรับฝ่ายตุลาการหากไม่มีกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญรองรับแล้ว ศาลก็สามารถเปลี่ยนบรรทัดฐานได้ โดยไม่นำประกาศและคำสั่งประเภทนี้ มาใช้บังคับแก่คดีได้เช่นกัน

4. ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่มีเนื้อหาเป็นเพียงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นอกจาก “แถลงการณ์” แล้ว ยังมีประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารจำนวนหนึ่งที่มีเนื้อหาเป็นแต่เพียงการโฆษณา ประชาสัมพันธ์จึงไม่มีสถานะทางกฎหมายใด ๆ เป็นแต่เพียงเอกสารประวัติศาสตร์ไม่จำเป็นต้องไปยกเลิกหรือไม่รับรองใด ๆ

การเปลี่ยนบรรทัดฐานของฝ่ายตุลาการที่จะไม่รับรองการรัฐประหารอีกต่อไป จะต้องทำก่อนการรัฐประหารครั้งต่อไป ซึ่งเมื่อได้แยกแยะสถานะประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารว่า ได้รับการรับรองโดยกฎหมายหรือโดยรัฐธรรมนูญ โดยมีข้อเสนอแนวทางปฏิบัติในการเปลี่ยนบรรทัดฐานของศาลที่จะไม่รับรองประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหาร ดังต่อไปนี้

(1) ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารก่อนหน้ารัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 : เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 279 รับรองแต่เพียงการกระทำ ประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่ยึดอำนาจในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ให้ “ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย” เท่านั้น มิได้รับการรับรองประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารก่อนหน้าให้ “ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย” ไปด้วย ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับที่รับรองการประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารก่อนหน้านี้อันสิ้นผลบังคับใช้ไปแล้ว ประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารก่อนหน้าการรัฐประหาร 2557 จึงไม่มีรัฐธรรมนูญรับรองว่าชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญอีกต่อไป อย่างไรก็ตามรัฐประหารในช่วงแรกใช้พระราชบัญญัติในการรับรอง ดังนั้นแม้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าจะไม่มีแล้ว แต่พระราชบัญญัติที่รับรองประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารยังอยู่ จึงต้องแยกประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารก่อนหน้ารัฐประหาร 2557 ซึ่งแยกได้เป็น 2 ช่วงเวลา หรือ 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ถึง พ.ศ. 2549 : ได้แก่ ประกาศและคำสั่งของคณะปฏิวัติ 17 พฤศจิกายน 2514, คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519 และคณะปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2520 ซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองว่า “ชอบด้วยกฎหมาย” และประกาศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) 23 กุมภาพันธ์ 2534 และประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) 19 กันยายน 2549 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวและฉบับถาวรรับรองว่า “ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” เนื่องจากรัฐธรรมนูญทั้งฉบับชั่วคราวและฉบับถาวรที่รับรองประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารเหล่านี้ ได้แก่ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519, ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520, ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534, รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2549 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสภาพบังคับใช้ไปทั้งหมดแล้ว และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 279 ก็รับรองเฉพาะประกาศและคำสั่งของ คสช. เท่านั้น ดังนั้น สถานะของประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ถึง พ.ศ. 2549 จึงไม่มีสถานะที่ชอบด้วยกฎหมายหรือชอบรัฐธรรมนูญอีกต่อไป เหลือแต่เพียงบรรทัดฐานของศาลเท่านั้น ศาลจึงสามารถเปลี่ยนบรรทัดฐานได้เลย

กลุ่มที่ 2 ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 ถึงปี พ.ศ. 2501 : ได้แก่ ประกาศและคำสั่งของคณะทหาร 8 พฤศจิกายน 2490, คณะบริหารประเทศชั่วคราว 29 พฤศจิกายน 2494, คณะทหาร 16 กันยายน 2500 และคณะปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2501 ซึ่งได้รับการรับรองโดยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติคือพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมคณะรัฐประหารเท่านั้น แม้พระราชบัญญัติเหล่านี้จะยังไม่ถูก

ยกเลิก แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รับรองเพียงประกาศและคำสั่ง คสช. เท่านั้น ดังนั้น ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 ถึงปี พ.ศ. 2501 จึงมีสถานะเพียง “ชอบด้วยกฎหมาย” เท่านั้น และเมื่อไม่มีรัฐธรรมนูญรับรองจึงถือได้ว่าขัดรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา ศาลจึงสามารถเปลี่ยนบรรทัดฐานได้เช่นเดียวกันหากมีคดีความที่เกิดจากการบังคับใช้ประกาศและคำสั่งเหล่านี้ขึ้นสู่ศาล

(2) ประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 22 พฤษภาคม 2557 แม้ว่าประกาศและคำสั่งของ คสช. จะได้รับการรับรองว่า “ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” โดยมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แต่เป็นการรับรองประกาศและคำสั่งของ คสช. ว่า ชอบด้วยรัฐธรรมนูญในเชิงรูปแบบเท่านั้น มิได้รับการรับรองในเชิงเนื้อหาไปทุกมาตราหรือทุกถ้อยคำ ดังเช่น พระราชบัญญัติและพระราชกำหนดที่ตรามาโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาทุกมาตราจะชอบด้วยรัฐธรรมนูญไปทั้งหมด หากปรากฏว่ามีมาตราหรือเนื้อหาส่วนใดที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญก็สามารถวินิจฉัยโดย กระบวนการควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญ หลังประกาศใช้หรือการควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญแบบรูปธรรม (concrete norm control) ได้ ดังนั้น ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่ได้รับการรับรองว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็ย่อมเป็นไปในทำนองเดียวกัน นั่นคือแม้รัฐธรรมนูญจะรับรองว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่เป็นแค่การรับรองในเชิงรูปแบบ ส่วนเนื้อหาถ้ามีที่ใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็น “กฎหมายสูงสุด” ก็ย่อมมีผลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 5 คือ “ใช้บังคับไม่ได้” ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่มีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติ กรณีนี้สามารถใช้กระบวนการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญหลังประกาศใช้ตามมาตรา 212 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ คือ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา 5” เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่มีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติว่า มีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

กลุ่มที่ 2 ประกาศและคำสั่งของ คสช. ที่มีสถานะเป็นการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร กรณีนี้เป็นเรื่องกฎหมายลำดับรองตั้งแต่กฎกระทรวงลงมา และกรณีที่เทียบได้กับคำสั่งทางปกครอง ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งนอกจากจะพิจารณาว่าประกาศหรือคำสั่งของ คสช. ที่ใช้บังคับแก่คดีมีเนื้อหาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลปกครองยังพิจารณาได้ด้วยว่า มีเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือไม่ ได้อีกด้วย

การทำให้รัฐประหารไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยมาตรการทางรัฐธรรมนูญและมาตรการทางกฎหมายอื่น นอกจากการเปลี่ยนบรรทัดฐานของศาลแล้ว เรายังอาจใช้มาตรการทางรัฐธรรมนูญหรือมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ในการทำให้ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารในอดีตที่ยังมีการบังคับใช้ในปัจจุบันให้สิ้นสภาพไปได้ โดยอาจดำเนินการควบคู่กัน ดังต่อไปนี้

(1) การแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ว่าประกาศและคำสั่งของ คสช. ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แม้จะเป็นการรับรองในเชิงรูปแบบ แต่ศาลยังถือว่ารับรองในเชิงเนื้อหาด้วย การทำให้ประกาศและคำสั่งของ คสช. ลื่นสภาพบังคับในทางกฎหมาย จึงยากกว่าประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารก่อนหน้านี้ ดังนั้น จึงควรต้องแก้ไขหรือยกเลิกมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้ประกาศและคำสั่งของ คสช. ไม่มีรัฐธรรมนูญรับรองอีกต่อไป ดังเช่นประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ มาตรา 279 ใช้ถ้อยคำว่า “มีผลบังคับตามรัฐธรรมนูญนี้” และ “ขอด้วยรัฐธรรมนูญนี้” การใช้คำว่า “รัฐธรรมนูญนี้” หมายความว่า ถ้ารัฐธรรมนูญนี้ไม่มีแล้ว เช่น ถูกยกเลิกในอนาคต หรือมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกาศและคำสั่ง คสช. ก็จะไม่ยอมไม่มีผลบังคับตามรัฐธรรมนูญหรือขอรัฐธรรมนูญอีกต่อไป

(2) การยกเลิกประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่ยังมีผลทางกฎหมายด้วยการตราพระราชบัญญัติยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 279 วรรคหนึ่ง ช่วงสุดท้ายบัญญัติว่า “การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี” เราจึงสามารถดำเนินการรวบรวมประกาศและคำสั่ง คสช. ทั้งหมดที่ยังมีผลทางกฎหมาย ซึ่งมีทั้งหมด 30 ฉบับ นำมายกเลิกโดยการตราเป็นพระราชบัญญัติ หรือถ้าต้องการให้มีผลทางกฎหมายต่อไปก็ให้เปลี่ยนเป็นพระราชบัญญัติ และหากเป็นประกาศหรือคำสั่งที่เป็นการใช้อำนาจบริหารก็ยกเลิกโดยคำสั่งคณะรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี

ทำนองเดียวกันกับประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารก่อนหน้า คสช. ซึ่งมีทั้งหมด 32 ฉบับ ควรที่จะยกเลิกโดยตราเป็นพระราชบัญญัติเช่นเดียวกัน และหากมีประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารฉบับใด ที่มีผลทางกฎหมายต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน และจำเป็นต้องให้มีผลทางกฎหมายต่อไป เช่น ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่ไปแก้ประมวลกฎหมายหรือพระราชบัญญัติต่าง ๆ ก็ให้มีการดำเนินการรวบรวมมาจัดทำเป็นพระราชบัญญัติให้หมด นอกจากนี้แล้วควรยกเลิกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมคณะรัฐประหารตั้งแต่รัฐประหาร 2490 ถึงรัฐประหาร 2501 ที่รับรองให้ประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารขอด้วยกฎหมายด้วย ถ้าได้ดำเนินการตามนี้ ประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารในอดีตที่ยังใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็จะหมดไปจากประเทศไทย ซึ่งเท่ากับเป็นการแสดงฉันทามติของสังคมว่าเราไม่ต้องการรัฐประหารอีกแล้วในอนาคต

(3) การ “เปลี่ยนบรรทัดฐาน” และ “สร้างสัญญาประชาคม” ด้วยการบัญญัติลงในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญไม่เป็นลายลักษณ์อักษรของประเทศไทยที่กำหนดว่า การรัฐประหารเป็นสิ่งที่ทำได้ถ้าทำสำเร็จ ถึงเวลาแล้วที่จะต้องยกเลิกไป แต่เรื่องนี้มิได้เป็นเพียงบรรทัดฐานของฝ่ายตุลาการ หากเป็นบรรทัดฐานของสังคมไทยด้วยที่ผู้คนจำนวนไม่น้อยเคยสนับสนุนการรัฐประหารในอดีตและอาจจะสนับสนุนอีกในอนาคต จึงควรมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่าการล้มล้างรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ ผู้นำเหล่าทัพห้ามยึดอำนาจ และฝ่ายตุลาการจะต้องไม่รับรองการรัฐประหาร แต่ลำพังเพียงบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญคณะรัฐประหารในอนาคตก็ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่บัญญัติห้ามรัฐประหารได้อยู่ดี ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ที่ห้ามมิให้มีการนิรโทษกรรมการรัฐประหาร ก็ถูกรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 ยกเลิกไป

ดังนั้น จึงต้องใช้มาตรการอื่นด้วยจึงจะสำเร็จ สิ่งที่เห็นว่าเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดคือ ต้องสร้างรัฐธรรมนูญจารีตที่ห้ามรัฐประหารและล้มล้างรัฐธรรมนูญ ควบคู่กันไปกับบทบัญญัติที่ห้ามหรือป้องกันการรัฐประหารด้วยแนวทางปฏิบัติคือทำให้เป็น “สัญญาประชาคม” ที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยึดอำนาจมาตกลงกัน และร่วมกันปฏิบัติตาม

สรุป

หนทางที่จะทำให้ระบอบ “ประชาธิปไตย” ซึ่งหมายถึงการปกครองตนเองของประชาชนเจ้าของประเทศที่เห็นต่างกันได้และขัดแย้งกันได้ แต่จะเสมอภาคกันภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย ตามหลัก “การปกครองโดยกฎหมาย” จะไม่มีทางประสบความสำเร็จในประเทศไทย และการเมืองไทยก็จะอยู่ในวงจรอุบาทว์แห่งการปฏิวัติ รัฐประหารตลอดไป ถ้าเรายังไม่สามารถทำให้การรัฐประหารหมดไปจากประเทศไทย

การทำให้การรัฐประหารหมดไปจากประเทศไทย เรื่องแรกคือเราต้องยกเลิกรัฐธรรมนูญไม่เป็นลายลักษณ์อักษรของเราที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่บัญญัติว่า รัฐประหารยึดอำนาจเป็นสิ่งที่ทำได้ ถ้าทำสำเร็จ โดยฝ่ายตุลาการพึงต้องเปลี่ยนบรรทัดฐานที่รับรองการรัฐประหารมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 เพราะนั่นคือการอนุญาตให้ทำรัฐประหารได้มาจนถึงวันนี้และยังเป็นการอนุญาตต่อไปในอนาคต โดยสามารถกล่าวโดยสรุปได้ คือ

ประการที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันรับรองเฉพาะประกาศและคำสั่งของ คสช. เท่านั้น มิได้รับรองประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารก่อนหน้านี้

ประการที่สอง รัฐธรรมนูญที่เคยรับรองประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารในอดีตล้วนแต่ถูกยกเลิกไปหมดแล้ว สถานะความชอบด้วยกฎหมายหรือชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศและคำสั่งของคณะรัฐประหารในอดีตจึงควรต้องสิ้นผลไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญเหล่านั้นด้วย

ประการที่สาม สำหรับประกาศและคำสั่ง คสช. ที่มีสถานะเป็นพระราชบัญญัติ ย่อมสามารถดำเนินการโดยใช้กระบวนการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญหลังประกาศใช้ได้เหมือนกับพระราชบัญญัติอื่น และควรต้องมีการยกเลิกมาตรา 279 เพื่อเลิกสถานะความชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญของประกาศและคำสั่งของ คสช.

ประการที่สี่ ยกเลิกประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ทั้งหมดด้วยการตราเป็นพระราชบัญญัติ และ

ประการที่ห้า ให้มีการตราในรัฐธรรมนูญไม่ให้มีการรัฐประหารและไม่ให้มีการรับรองการรัฐประหาร โดยทำให้เป็น “สัญญาประชาคม”

การเกณฑ์ทหารของต่างประเทศและประเทศไทย¹

ประเทศในโลกที่มีการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการใช้อยู่ 2 ระบบใหญ่ ๆ ได้แก่ ระบบทหารเกณฑ์ (Military Consript) และระบบทหารอาสาสมัคร (Volunteer Force) ซึ่งพบได้ทั้งประเทศที่ใช้ระบบใดระบบหนึ่ง หรือประเทศที่ใช้ทั้ง 2 ระบบร่วมกัน และยังมีระบบอื่นอีก คือ ระบบทหารประจำถิ่นอาสาสมัคร (Volunteer Militia) เช่น กองกำลังพิทักษ์ชาติ (Nation Guard) ของสหรัฐอเมริกาหรือระบบทหารประจำถิ่น (Militia System) ยังไม่มีการใช้อย่างแพร่หลาย ระบบการเกณฑ์ทหารเป็นระบบที่ใช้กันมานานหลายศตวรรษ การเกณฑ์ทหารสามารถระดมกำลังคนจำนวนมากเข้าสู่กองทัพได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ การเกณฑ์ทุกคนหรือเกือบทุกคนเมื่อถึงอายุกำหนด (Universal Military Service) และการเกณฑ์ตามจำนวนที่ต้องการ (Selective Military Service) เนื่องจากจำนวนประชากรที่มีอายุครบเกณฑ์ตามกำหนดมีมากกว่า จำนวนที่ต้องการซึ่งผู้ที่ไม่ผ่านการเกณฑ์จะได้รับการยกเว้นเสมือนผ่านกระบวนการเกณฑ์แล้ว การเกณฑ์ทหารที่ปรากฏในรัฐชาติสมัยใหม่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศฝรั่งเศสในยุคการปกครองของนโปเลียนซึ่งเป็นการเกณฑ์ทหารเป็นจำนวนมากเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2336 ชัยชนะในสนามรบของนโปเลียนจากการมีกองทัพขนาดใหญ่ทำให้มีการเกณฑ์ทหารจำนวนมากแบบประเทศฝรั่งเศสทั่วทั้งภูมิภาคยุโรปและขยายตัวออกไปทั่วโลกในเวลาต่อมา จนกลายเป็นวิธีของการคัดเลือกทหารทั่วโลกในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

การปฏิรูประบบการเกณฑ์ทหารมาสู่ระบบทหารอาสาสมัครเกิดขึ้นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน ซึ่งมีการศึกษาและทดลองใช้อย่างจริงจังประมาณ 6 ปี ต่อมาสหรัฐอเมริกาสามารถนำระบบทหารอาสาสมัครมาใช้แทนการเกณฑ์ทหารได้สำเร็จใน พ.ศ. 2516 ภายหลังสงครามเย็น (Cold War) สิ้นสุดลง เนื่องจากโอกาสในการเกิดสงครามหรือการสู้รบที่จำเป็นต้องใช้กำลังขนาดใหญ่ลดลง ยังส่งผลให้การเกณฑ์ทหารลดลงไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศเหล่านั้นจะยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหารไปแล้วถ้าเกิดสงครามใหญ่ขึ้นประเทศเหล่านั้นสามารถนำระบบการเกณฑ์กลับมาใช้ได้ เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งการเปลี่ยนไปใช้ระบบทหารอาสาสมัคร แต่ไม่ได้ยกเลิกระบบเกณฑ์ทหารเพียงแต่ไม่ได้ นำกฎหมายเกณฑ์ทหารมาใช้คัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหารเท่านั้นซึ่งแต่ละประเทศจะใช้ระบบใด ต้องขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้น รวมทั้งภัยคุกคามของแต่ละประเทศหรือประเทศที่เป็นคู่ขัดแย้งกัน สำหรับระบบการเกณฑ์ทหารเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างมากในสังคมไทย จนพรรคการเมืองนำไปเป็นนโยบายหาเสียง เพื่อให้มีการยกเลิกการเกณฑ์ทหารแบบบังคับเกณฑ์ เพื่อไปใช้ระบบการเกณฑ์ทหารแบบสมัครใจเต็มรูปแบบ จากการสำรวจข้อมูลจาก Pew Research Center พบว่า ปัจจุบันประเทศทั้งหมด 191 ประเทศทั่วโลกมีประเทศที่ยังบังคับเกณฑ์ทหารอยู่ประมาณ 60 ประเทศ โดยเป็นประเทศที่บังคับผู้ชายเท่านั้น 45 ประเทศ และบังคับทั้งผู้ชายและผู้หญิงในอีก 11 ประเทศ และ 4 ประเทศไม่มีข้อมูลเรื่องเพศ ซึ่งแต่ละประเทศก็มีวิธีการเกณฑ์ทหารที่แตกต่างกันไปด้วย

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ. (2567). ญัตติ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรี โดยไม่มีการลงมติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 152 สืบค้นวันที่ 18 ธันวาคม 2567 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

การเกณฑ์ทหารในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (European Union (EU)) เป็นการรวมตัวกันทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยตั้งอยู่ในทวีปยุโรปมีพื้นที่ 4,233,255 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 447 ล้านคน ปัจจุบันประเทศในกลุ่ม EU มีรัฐสมาชิกจำนวน 27 ประเทศ (โครเอเชียเข้าเป็นสมาชิกล่าสุด เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 และสหราชอาณาจักรออกจากการเป็นสมาชิก EU เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563) มีระบบตลาดร่วม ระบบภาษีศุลกากรร่วม การใช้เงินสกุลยูโรร่วมกันใน 19 ประเทศสมาชิก (ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม ไชปรัส เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สโลวาเกีย สโลวีเนีย และสเปน) และมีศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ราชอาณาจักรเบลเยียม สหภาพยุโรปได้รวมตัวกันพัฒนาตลาดเดียวภายในผ่านระบบกฎหมายทำให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งใช้บังคับในรัฐสมาชิกทุกประเทศ มีนโยบายของสหภาพยุโรปมุ่งประกันการเคลื่อนย้ายบุคคล สินค้า และบริการทุกอย่างในตลาดเสรี การตรากฎหมายด้านยุติธรรมและกิจการภายในประเทศ และดำรงนโยบายร่วมกันด้านการค้า เกษตรกรรม การประมง และการพัฒนาภูมิภาค การควบคุมหนังสือเดินทางถูกยกเลิกในพื้นที่เชงเกน สหภาพยุโรปได้ร่วมมือกันหลายด้าน แต่นโยบายการเกณฑ์ทหารก็ไม่เหมือนกันทุกประเทศ ขณะนี้มีหลายประเทศที่ยกเลิกบังคับเกณฑ์ทหารโดยใช้ระบบสมัครใจ ก็จะกลับมาใช้ระบบบังคับเกณฑ์เนื่องจากมีภัยความมั่นคงเกิดขึ้นใกล้ ๆ พรหมแดนหรือประเทศใกล้เคียงกัน และสมาชิกสหภาพยุโรป 27 ประเทศ ส่วนใหญ่จะใช้การเกณฑ์ทหารแบบระบบสมัครใจแทน แต่มีเพียง 8 ประเทศเท่านั้นที่ยังคงระบบการเกณฑ์ทหารแบบบังคับเกณฑ์ทหาร คือ สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐไชปรัส ราชอาณาจักรเดนมาร์ก สาธารณรัฐเอสโตเนีย สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐเฮลเลนิก (ประเทศกรีซ) สาธารณรัฐลิทัวเนีย ราชอาณาจักรสวีเดน

ประเทศที่มีการเกณฑ์ทหารและไม่มีการเกณฑ์ทหาร

ตารางที่ 1 ตัวอย่างประเทศที่มีการเกณฑ์ทหาร

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
1.	แอลจีเรีย	ระยะเวลา 12 เดือนสำหรับชายอายุ 19-30 ปี
2.	แองโกลา	ระยะเวลา 24 เดือนสำหรับชายอายุ 20-45 ปี
3.	อาร์เมเนีย	ระยะเวลา 24 เดือน สำหรับชายอายุ 18-27 ปี
4.	อาเซอร์ไบจาน	ระยะเวลา 18 เดือน สำหรับชายอายุ 18-25 ปี (12 เดือนสำหรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี)
5.	ออสเตรีย	ระยะเวลา 6 เดือน หรือ 9 เดือนสำหรับการบริการสาธารณะ (alternative civil/community service) สำหรับชายอายุ 18-50 ปี

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
6.	เบลารุส	ระยะเวลา 12-18 เดือน หรือ 24-36 เดือนหากเลือกการบริการสาธารณะ (alternative service) สำหรับชายอายุ 18-27 ปี
7.	โบลีเวีย	ระยะเวลา 12 เดือนสำหรับการรับราชการทหาร หรือ 24 เดือนสำหรับการเข้าทำงาน Search and Rescue สำหรับชายอายุ 18-22 ปี
8.	บราซิล	ระยะเวลา 10-12 เดือน สำหรับชายอายุ 18-45 ปี
9.	คิวบา	ระยะเวลา 24 เดือน สำหรับชายอายุ 17-28 ปี
10.	โคลัมเบีย	ระยะเวลา 18 เดือน สำหรับชายอายุ 18-24 ปี
11.	ไซปรัส	ระยะเวลา 14 เดือน สำหรับชายอายุ 18-50 ปี
12.	เดนมาร์ก	ระยะเวลา 4-12 เดือน สำหรับชายอายุ 18 ปี
13.	อียิปต์	ระยะเวลา 18-36 เดือน สำหรับชายอายุ 18-30 ปี
14.	ฟินแลนด์	ระยะเวลา 6-12 เดือน สำหรับชายอายุ 18 ปี
15.	กรีซ	ระยะเวลา 9 เดือน (สำหรับกองทัพอากาศและกองทัพเรือ) ถึง 12 เดือน (กองทัพบก) สำหรับชายอายุ 19-45
16.	อิหร่าน	ระยะเวลา 18-24 เดือน สำหรับชายอายุ 18 ปี
17.	อิสราเอล	ระยะเวลา 32 เดือนสำหรับชาย และ 24 เดือน สำหรับหญิง (ขึ้นอยู่กับตำแหน่งในกองทัพ)
18.	จอร์แดน	ระยะเวลา 12 เดือนสำหรับชายที่ยังไม่ประกอบอาชีพอายุ 25-29 ปี
19.	เกาหลีเหนือ	ระยะเวลาสำหรับชาย 8 ปี สำหรับหญิง 5 ปี เมื่ออายุ 17 ปี
20.	เกาหลีใต้	ระยะเวลา 21 เดือน (กองทัพบก) 23 เดือน (กองทัพเรือ) หรือ 24 เดือน (กองทัพอากาศ) สำหรับชายอายุ 18-28 ปี
21.	คูเวต	ระยะเวลา 12 เดือน สำหรับชายอายุ 18-35 ปี
22.	มอลโดวา	ระยะเวลา 12 เดือน สำหรับชายอายุ 18-27 ปี (และอาจจะยกเลิกในไม่ช้า)
23.	เม็กซิโก	ระยะเวลา 12 เดือน โดยวิธีการจับฉลาก (lottery-selected) สำหรับชายอายุ 18 ปี
24.	นอร์เวย์	ระยะเวลา 19 เดือน สำหรับชายและหญิงอายุ 19-44 ปี (สำหรับชายและหญิง อายุ 18-55 ปี หากเป็นช่วงสงคราม)
25.	กาตาร์	ระยะเวลา 4-12 เดือน ขึ้นอยู่กับการศึกษาและอาชีพ สำหรับชายอายุ 18-35 ปี

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
26.	รัสเซีย	ระยะเวลา 12 เดือน สำหรับชายอายุ 18-27 ปี
27.	สวีตเซอร์แลนด์	ระยะเวลา 245 วันที่ต้องทำการฝึก สำหรับชายอายุ 18-30 ปี
28.	สิงคโปร์	ระยะเวลา 24 เดือน สำหรับชายอายุ 18-21 ปี
29.	ซีเรีย	ระยะเวลา 18 เดือน สำหรับชายอายุ 18-42 ปี
30.	ไต้หวัน	ระยะเวลา 4 เดือน สำหรับชายอายุ 18-36 ปี (เปิดโอกาสให้มีการบริการสังคม (civil service) ได้ในบางกรณี)
31.	ไทย	ระยะเวลา 24 เดือน สำหรับชายอายุ 21 ปี
32.	ตุรกี	ระยะเวลา 6-12 เดือนสำหรับชายอายุ 20 ปี
33.	ตูนิเซีย	ระยะเวลา 12 เดือน สำหรับอายุ 20-35 ปี
34.	สหรัฐอเมริกา	ระยะเวลา 24 เดือน (16 เดือนสำหรับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา) สำหรับชายอายุ 18-30 ปี
35.	เวเนซุเอลา	ห้ามบังคับเกณฑ์ทหาร แต่ประชาชนทุกคนตั้งแต่อายุ 18-50 ปี ต้องลงทะเบียนสำหรับการเรียกมาเป็นทหาร และผู้ที่ปฏิเสธจะถูกลงโทษให้ไม่ได้รับสิทธิจากรัฐ เช่น ไม่ได้รับสิทธิทำใบขับขี่หรือเข้าเรียนมหาวิทยาลัย

หมายเหตุ: จัดกลุ่มประเทศใหม่โดยใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ World Population Review เรื่อง Country with Mandatory Military Service 2024

ตารางที่ 2 ตัวอย่างประเทศที่ยกเลิกการเกณฑ์ทหาร

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
1.	แอลเบเนีย	ยกเลิกเมื่อปี 2553
2.	ออสเตรเลีย	ยกเลิกเมื่อปี 2516
3.	เบลเยียม	ยกเลิกเมื่อปี 2538
4.	บอสเนีย&เฮอร์เซโกวีนา	ยกเลิกเมื่อปี 2548
5.	เยอรมนี	ยกเลิกเมื่อปี 2554
6.	ฮังการี	ยกเลิกเมื่อปี 2548
7.	อิตาลี	ยกเลิกเมื่อปี 2547
8.	โครเอเชีย	ยกเลิกเมื่อปี 2551
9.	มาซิโดเนีย	ยกเลิกเมื่อปี 2550
10.	โรมาเนีย	ยกเลิกเมื่อปี 2549

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
11.	สเปน	ยกเลิกการเกณฑ์ทหารตั้งแต่ปี 2544 แต่รัฐบาลยังคงมีสิทธิระดมพลสำหรับประชาชนอายุ 19-25 ปี ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินระดับชาติ (National emergency)
12.	สหราชอาณาจักร	ยกเลิกเมื่อปี 2506

หมายเหตุ: จัดกลุ่มประเทศใหม่โดยใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ World Population Review เรื่อง Country with Mandatory Military Service 2024

ตารางที่ 3 ตัวอย่างประเทศที่ไม่มีการเกณฑ์ทหาร

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
1.	แอลเบเนีย	-
2.	บรูไน	-
3.	บาฮามาส	-
4.	บังคลาเทศ	-
5.	ภูฏาน	ต้องเข้ารับการฝึกทหารสำหรับชายอายุ 20-25 ปี แต่การเข้ารับราชการทหารเป็นอาสาสมัครทั้งหมด
6.	จีน	มีกฎหมายกำหนดให้เกณฑ์บุคคลมาเกณฑ์ทหารได้แต่ทางปฏิบัติไม่มีการใช้บังคับ (De jure compulsory service) โดยกำหนดให้ชายอายุ 18-22 ปี ต้องลงทะเบียนเข้าเกณฑ์ทหารแต่เนื่องจากมีอาสาสมัครเพียงพอจึงไม่จำเป็นต้องมีการเกณฑ์ทหาร
7.	จิบูตี	-
8.	ฝรั่งเศส	-
9.	แกมเบีย	-
10.	อินเดีย	-
11.	จาไมกา	-
12.	ญี่ปุ่น	-
13.	ลักเซมเบิร์ก	-
14.	ลิเบีย	-
15.	มาเลเซีย	-
16.	มัลดีฟส์	-
17.	มอลตา	-
18.	เนเธอร์แลนด์	-

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
19.	โปแลนด์	มีกฎหมายกำหนดให้เกณฑ์บุคคลมาเกณฑ์ทหารได้แต่ทางปฏิบัติไม่มีการใช้บังคับ (De jure compulsory service) โดยไม่มีการใช้บังคับตั้งแต่ปี 2552
20.	ฟิลิปปินส์	-
21.	รวันดา	-
22.	ซาอุดีอาระเบีย	-
23.	สโลวาเนีย	-
24.	แอฟริกาใต้	-
25.	เสวาดีนี	-
26.	ตองกา	-
27.	ตรินิแดด&โตเบโก	-
28.	สหรัฐอเมริกา	มีกฎหมายกำหนดให้เกณฑ์บุคคลมาเกณฑ์ทหารได้แต่ทางปฏิบัติไม่มีการใช้บังคับ (De jure compulsory service) โดยกำหนดให้หน่วยงาน “Selective Service” มีสิทธิเลือกเกณฑ์ (Draft) ชายอายุ 18-25 ปีในการฉ้อฉลได้

หมายเหตุ: จัดกลุ่มประเทศใหม่โดยใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ World Population Review เรื่อง Country with Mandatory Military Service 2024

ตารางที่ 4 ประเทศที่ยกเลิกและกลับมาที่มีการเกณฑ์ทหารอีกครั้ง

ลำดับ	ประเทศ	หมายเหตุ
1.	สวีเดน	ยกเลิกเมื่อ พ.ศ. 2553 และกลับมาเกณฑ์ทหารใน พ.ศ. 2561
2.	ลิทัวเนีย	กลับมาเกณฑ์ใน พ.ศ. 2561

หมายเหตุ: ข้อมูลจากเว็บไซต์ประชาไท

การเกณฑ์ทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ไม่มีการเกณฑ์ทหาร เนื่องจากมีประชากรจำนวน 270 ล้านคน มีกำลังทหารประมาณ 400,000 คน เทียบเป็นสัดส่วนคือประชากรหนึ่งพันคนจะมีทหาร 1.48 คน (อัตราส่วนของไทยคือคนไทยหนึ่งพันคนจะมีทหาร 5.4 คน) เลยไม่มีปัญหาในการจัดหากำลังพล

2. ประเทศมาเลเซีย มีพื้นที่ 329,758 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 32 ล้านคน โดยไม่มีการเกณฑ์ทหาร และในช่วง พ.ศ. 2545-2561 รัฐบาลมาเลเซียเคยมีโครงการสุ่มเลือกคนอายุ 18 ปี มา 85,000 คน

จากทั้งหมด 450,000 คนมาฝึกคล้าย ๆ การฝึก รด. เป็นเวลาสามเดือน แต่ล้มเลิกไปแล้วเนื่องจากขาดงบประมาณ

3. ประเทศบรูไนดารุสซาลาม มีพื้นที่ 5,765 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 414,000 คน ไม่มีการเกณฑ์ทหาร

4. สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีพื้นที่ 657,740 ตารางกิโลเมตร และประชากร 54 ล้านคน ไม่มีการเกณฑ์ทหาร แต่มีกฎหมายอนุญาตให้รัฐบาลสามารถเกณฑ์กำลังพลมาได้ถ้ามีเหตุจำเป็นจริง ๆ (ระดับสงครามเต็มรูปแบบ) แต่ปัจจุบันสหภาพเมียนมามีปัญหาทางการเมืองและชนกลุ่มน้อย จึงกลับมาเรียกเกณฑ์ทหารเพิ่มขึ้น

5. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีพื้นที่ 298,170 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 108 ล้านคน แต่มีทหารเพียง 140,000 คน เทียบเป็นสัดส่วนคือ ประชากรหนึ่งพันคนจะมีทหาร 1.29 คน เท่านั้น

7. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ 236,800 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 7 ล้านคน ผู้ชายอายุ 18 ปี ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารเป็นเวลา 18 เดือน แต่การบังคับใช้ไม่ค่อยมีผลเท่าไร ซึ่งมีประชาชนที่ไม่ถูกเรียกไปเกณฑ์ทหาร เนื่องจากกองทัพไม่มีงบประมาณจ้าง

8. ราชอาณาจักรกัมพูชา มีพื้นที่ 181,035 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 14.14 ล้านคน ชายอายุ 18 ปี ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารเป็นเวลา 18 เดือน แต่การบังคับใช้ไม่ค่อยมีผลเท่าไร ในข้อเท็จจริงมีผู้ถูกเรียกไปเกณฑ์ทหารไม่มาก เนื่องจากกองทัพไม่มีงบประมาณจ้าง

9. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีพื้นที่ 331,690 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 96 ล้านคน ผู้ชายอายุ 18-27 ปี ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร 2 ปี สำหรับทหารบกและ 3 ปี สำหรับทหารเรือหรืออากาศ แต่หากกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยหรือทำงานราชการจะได้รับการยกเว้น

10. สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีพื้นที่ 710 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 6 ล้านคน ผู้ชายอายุ 18 ปี ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารเป็นเวลา 2 ปี โดยทุกคนต้องเข้ารับการฝึกทหารขั้นพื้นฐาน แล้วเข้าทำงานให้กองทัพหรือตำรวจหรือหน่วยป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (ดับเพลิง ฉกฉน)

11. สาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต มีพื้นที่ 14,609 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 1 ล้านคน มีแผนที่จะใช้การเกณฑ์ทหารกับผู้ชายอายุ 18 ปี ขึ้นไป

การเกณฑ์ทหารในประเทศไทย

ประเทศไทยจัดให้มีการตรวจเลือกทหารในระหว่างวันที่ 1-20 เมษายนของทุกปี จำนวนทหารเกณฑ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2557-2566 ระบบการเกณฑ์ทหารของประเทศไทยเป็นการบังคับเกณฑ์ แต่กองทัพได้แถลงว่ามีจำนวนชายไทยที่สมัครใจเป็นทหารเพิ่มขึ้น และกองทัพได้คัดเลือกทหารกองประจำการเพื่อปฏิบัติงานด้านความมั่นคงตามจำนวนที่ทางราชการกำหนด ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนทหารเกณฑ์ในกองทัพไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2557-2566

พ.ศ.	จำนวนทหารเกณฑ์
2557	100,865
2558	99,379
2559	101,307
2560	103,097
2561	104,734
2562	101,824
2563	97,324
2564	97,558
2565	58,330
2566	35,617

หมายเหตุ: ข้อมูลจากเว็บไซต์ The Standard และไทยโพสต์

ถ้าหากกองทัพไทยยังคงต้องการจำนวนทหารเกณฑ์ขนาดนี้ ต่อไปเรื่อย ๆ อีกสัก 10-15 ปีข้างหน้า ปัญหาการไปแย่งชิงแรงงานคนหนุ่มจากภาคอื่น ๆ มาเป็นทหารน่าจะรุนแรงขึ้น ทั้งนี้ ประเทศไทยจะยังไม่มีนโยบายยกเลิกการบังคับเกณฑ์ทหารเนื่องจากกองทัพไทยยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กำลังพล เพื่อปฏิบัติหน้าที่ด้านความมั่นคงของประเทศหรือช่วยเหลือประชาชนในยามที่มีภัยพิบัติเกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีการบังคับเกณฑ์ทหาร แต่มีระบบการเกณฑ์ทหารแบบสมัครใจด้วย จึงเป็นระบบที่ผสมผสานกันอยู่ ถ้าหากประเทศไทยยกเลิกระบบการบังคับการเกณฑ์ทหารทั้งหมด เปลี่ยนมาเป็นรูปแบบสมัครใจเต็มรูปแบบ ประเทศไทยจะต้องเพิ่มสวัสดิการ และเงินเดือนให้แก่กำลังพลเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชายไทยเข้ามาเป็นทหารรับใช้ชาติต่อไป

กลไกการตรวจสอบการละเมิดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง¹

กลไกและการตรวจสอบมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญ เป็นกลไกที่รัฐสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมและตรวจสอบบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญของรัฐที่มีความสัมพันธ์กับประชาชนโดยตรงให้อยู่ในกรอบของความประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อการดำรงตำแหน่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมและตรวจสอบความประพฤติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจควบคุมยากกว่าการควบคุมข้าราชการประจำในตำแหน่งอื่น ๆ เนื่องจากนักการเมืองมีความเป็นอิสระมากกว่าและอยู่ดำรงตำแหน่งตามวาระเท่านั้น จึงมีการเปลี่ยนผ่านการดำรงตำแหน่งได้ตลอดเวลา แม้ในปัจจุบันจะมีกฎหมายที่มีบทลงโทษที่รุนแรงก็ตาม แต่การใช้บังคับกฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้นเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตได้จริง เพราะเป็นการลงโทษภายหลังการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้สร้างกลไกและการตรวจสอบมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นมาใช้บังคับนั่นเอง

ประเภทของกลไกและการตรวจสอบสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย และการตรวจสอบการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤตินิชอบ โดยมีทั้งการตรวจสอบภายในองค์กร และการตรวจสอบภายนอกองค์กร หากการตรวจสอบพบว่าเป็นเรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงหรือเป็นเรื่องร้ายแรงในกรณีอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้ว จะต้องเข้าสู่กระบวนการลงโทษด้วยการถอดถอนออกจากตำแหน่งต่อไป ทั้งนี้ การลงโทษในกรณีอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับระดับความร้ายแรงแล้วแต่กรณี เริ่มตั้งแต่การให้ข้อโทษ การตำหนิ การประณาม และการถอดถอนออกจากตำแหน่ง

การถอดถอนออกจากตำแหน่งถือเป็นการลงโทษผู้ใช้อำนาจรัฐที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการดำรงตำแหน่งมาจากแนวคิดในการเรียกคืนอำนาจในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เพราะประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลใดเข้าไปเป็นผู้แทนของตนในการใช้อำนาจรัฐอันเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนทางอ้อมแล้ว หากผู้แทนมิได้ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นผู้แทนของประชาชนแล้ว ประชาชนก็มีสิทธิที่จะเรียกร้องผู้แทนของตนให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำได้เพื่อประโยชน์ของสังคม โดยประชาชนสามารถเรียกคืนการใช้อำนาจอธิปไตยของผู้แทนได้ด้วยการถอดถอนผู้แทนออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ด้วยเหตุนี้การถอดถอนออกจากตำแหน่งจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการควบคุมและตรวจสอบกรณีร้ายแรง ทั้งนี้ ขั้นตอนในการถอดถอนออกจากตำแหน่งจะต้องกระทำโดยกระบวนการพิเศษต่างจากการเอาผิดบุคคลทางอาญาตามกระบวนการปกติทั่วไป ซึ่งได้นำมาใช้กับกรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงด้วย พบปัญหาสำคัญดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาว่าลักษณะใดถือเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เนื่องจากในอดีตแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของไทยยังไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นครั้งแรก แต่กลับพบว่า

¹ อาณัติ มานพ. (2566). การศึกษาเปรียบเทียบกลไกการตรวจสอบการละเมิดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2567 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ISSC/article/view/254572/177438>

มีข้อบกพร่องเนื่องจากไม่มีสภาพบังคับที่เหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งความร้ายแรง เพราะมีเพียงการลงโทษด้วยการตำหนิหรือประณาม หรือให้ดำเนินการตามสมควรเพื่อให้ดำเนินการให้ถูกต้องเท่านั้น โดยมีได้จำแนกว่ากรณีใดบ้างที่ถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงหรือกรณีใดบ้างที่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรง การกล่าวหาจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงใดและจะต้องลงโทษสถานใด เพียงใด และเมื่อมิได้บัญญัติว่ากรณีใดเป็นเรื่องร้ายแรงแล้ว ก็ย่อมมีผลให้ไม่มีบทกำหนดโทษที่มีสภาพบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวจึงไม่มีสภาพบังคับ (Sanction) นับว่าเป็นข้อบกพร่องประการสำคัญ แม้ต่อมาจะได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้วก็ตาม แต่ก็คงมีเพียงการกำหนดให้กรณีฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และมีการกำหนดขั้นตอนว่าในกรณีร้ายแรงจะต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และจะต้องถูกถอดถอนโดยวุฒิสภาเท่านั้นแต่ก็ยังไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงว่ากรณีใดบ้างที่ถือว่าเป็นเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง จึงเป็นข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้นำข้อบกพร่องดังกล่าวมาแก้ไขปรับปรุงโดยมาตรา 219 ได้บัญญัติให้มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นโดยให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้น ซึ่งได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง ทั้งนี้ ตามข้อ 27 กำหนดให้กรณีที่มีลักษณะร้ายแรง จะต้องเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวดที่ 1 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากรณีที่เกี่ยวข้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือผลประโยชน์ของชาติ และความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนกรณีที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงในต่างประเทศสามารถสรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดังต่อไปนี้

ประเทศสหราชอาณาจักร ได้แก่ 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. ความจงรักภักดีต่อพระราชินีและรัชทายาท 3. การรักษาผลประโยชน์ของชาติ

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ได้แก่ 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. การรักษาผลประโยชน์ของชาติและการปฏิบัติหน้าที่ตามมโนธรรม 3. การใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

สหรัฐอเมริกา ได้แก่ 1. การทรยศต่อประเทศ 2. การรับสินบน 3. การกระทำความผิดอาญาร้ายแรงและประพฤติมิชอบ

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหารูปแบบของมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เนื่องจากในอดีตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับมาตรฐานทางจริยธรรมโดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 13 ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กลับยกเลิกไปทั้งหมดและไม่ได้นำมาบัญญัติไว้อีก ย้ำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน อีกทั้ง ปัญหาว่ากรณีใดเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามรัฐธรรมนูญของไทยนั้น ก็มีได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยตรง แต่กลับนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายลำดับรองเท่านั้น โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่บัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระมีอำนาจร่วมกันกำหนดมาตรฐาน

ทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับได้ ดังนั้น มาตรฐานทางจริยธรรมของไทยจึงไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญโดยตรง แต่ไปปรากฏในรูปแบบของกฎหมายลำดับรองที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะมิลักษณะเป็นรูปแบบของมาตรฐานทางจริยธรรม หรือประมวลจริยธรรม หรือเป็นข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของแต่ละสภาก็ตาม

ในขณะที่สหรัฐอเมริกาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกา มาตรา 2 อนุมาตรา 4 โดยบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่ากรณีใดที่เป็นเรื่องร้ายแรงและอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ ส่วนในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้นำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีโดยตรงตามมาตรา 46 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา และมีความชัดเจนมากกว่ารัฐธรรมนูญของไทย เนื่องจากมีสภาพเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมโดยตรงและมีสภาพบังคับ เพราะมีการกำหนดไว้ในรัฐบัญญัติให้สอดคล้องกับการต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และหากพบว่ามีกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ย่อมถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงและอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ จึงสรุปได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญของไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรมลดน้อยลง ทั้งไม่ได้บัญญัติกรณีร้ายแรงไว้ในรัฐธรรมนูญโดยตรงอาจเป็นข้อบกพร่องประการหนึ่ง เพราะการให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงขึ้นโดยมีสถานะต่ำกว่ารัฐธรรมนูญและมีได้ผ่านกระบวนการตรากฎหมายโดยอำนาจนิติบัญญัติอาจมีผลให้มาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงไม่มีความแน่นอนและขาดความน่าเชื่อถือ เพราะสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเนื่องจากสภาพปัญหาทางการเมืองของไทยในปัจจุบันที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองแตกออกเป็นหลายฝ่าย หากมีการเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมืองด้วยการเปลี่ยนรัฐบาล ก็อาจทำให้การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ประกอบกับมาตรฐานทางจริยธรรมฉบับนี้มีผลใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีอีกด้วย ดังนั้น จึงไม่ควรยกเลิกรัฐธรรมนูญในหมวดที่ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และไม่ควรถูกกำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายลำดับรองเท่านั้น

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาว่าองค์กรใดควรมีอำนาจตรวจสอบจริยธรรม เนื่องจากรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนด ให้มีกลไกและการตรวจสอบที่แตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งองค์กรภายในและองค์กรภายนอก การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้อำนาจทั้งผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบจริยธรรม ทั้งยังได้ให้อำนาจแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งได้อีกด้วยนั้น องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมมีผลให้กลไกและการตรวจสอบมีประสิทธิภาพ เพราะยังมีองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบมากขึ้นเท่านั้น และการมีองค์กรเพิ่มขึ้นหรือลดลงยังสะท้อนให้เห็นได้ว่ารัฐให้ความสำคัญกับเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมมากน้อยเพียงใด

แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ยกเลิกอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน และยกเลิกอำนาจของประชาชนไม่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไป ย่อมมีผลให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกลไกและตรวจสอบจริยธรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ทำให้ในปัจจุบันเหลือเพียงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพียงองค์กรเดียวเท่านั้น

อีกทั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กลับให้อำนาจประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อ กล่าวหากรรมการ ป.ป.ช. ได้นั้น ทั้งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจกึ่งตุลาการ (Quasi Judicial) ก็ควรจะมิกลไกและการตรวจสอบเช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ที่มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม หรือพนักงานอัยการที่มีคณะกรรมการอัยการ ดังนั้น การให้อำนาจประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ จึงอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อหลักความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่มุ่งเน้นปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้ง ยังมีความลักลั่นในการตรวจสอบเนื่องจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอภิไธยกลับไม่มีอำนาจตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เลย ดังนั้น ควรให้อำนาจประชาชนผู้มีสิทธิตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ด้วยดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ปัญหาประการที่สี่ คือ ปัญหาว่าองค์กรใดควรมีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง เนื่องจากการลงโทษด้วยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งในกรณีที่มีกรกล่าวหาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น พบว่าในอดีตตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 270 เคยบัญญัติให้เป็นอำนาจของวุฒิสภาเป็นองค์กรผู้มีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งได้ แต่ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลฎีกาเป็นองค์กรผู้มีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยการพิพากษาให้พ้นจากตำแหน่ง

ในขณะที่ประเทศสหราชอาณาจักรให้อำนาจแก่สภาขุนนาง (House of Lords) เท่านั้นที่มีอำนาจลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่งได้สอดคล้องกับสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1 อนุมาตรา 3 ว่าให้วุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่งเพียงองค์กรเดียวเท่านั้น ส่วนในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ไม่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น ที่มีอำนาจลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเกาหลีใต้มีความเชื่อมโยงกับประชาชนเช่นเดียวกับสภาแห่งชาติสาธารณรัฐเกาหลีใต้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีของประเทศไทย ประเทศสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี แล้ว พบว่าประเทศทั้งสามมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันตรงที่มีได้ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอนแต่อย่างไร เนื่องจากประเทศทั้งสามให้องค์กรที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชนเป็นผู้ถอดถอนแทนประชาชนเพื่อให้การใช้อำนาจสอดคล้องกันระหว่างการแต่งตั้งและการถอดถอน ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงกำหนดให้การถอดถอนบุคคลใดออกจากตำแหน่งเป็นเรื่องทางการเมืองและให้เป็นอำนาจของวุฒิสภาหรือศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้ให้อำนาจแก่วุฒิสภาด้วยเหตุผลเดียวกันว่าการลงโทษถอดถอนบุคคลใดออกจากตำแหน่งเป็นเรื่องทางวินัย อีกทั้งวุฒิสภาเป็นองค์กรที่มีความชอบธรรมทางประชาธิปไตยและมีความเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่มีอำนาจถอดถอนออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อผู้พิพากษาศาลฎีกาของไทยไม่ได้มาจากการเลือกตั้งหรือได้รับการแต่งตั้งจากองค์กรที่ใช้อำนาจแทนประชาชน จึงเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะให้ศาลฎีกาทำหน้าที่พิจารณาความประพฤติและมีอำนาจถอดถอนกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอื่น ๆ

ปัญหาประการที่ห้า คือ ปัญหาระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้อำนาจศาลฎีกาซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมีอำนาจในการตรากฎหมายวิธีสบัญญัติขึ้นใช้บังคับได้เองในรูปแบบของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 235 (1) ประกอบมาตรา 226 วรรคเจ็ด เพื่อกำหนดวิธีพิจารณาคดีในศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงโดยเฉพาะอันมีลักษณะเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติ (Procedural Law) ซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งเข้ามาเป็นคู่ความในคดีทุกฝ่าย การที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่ศาลฎีกาเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติได้โดยตรง เสมือนว่าเป็นการรวมอำนาจของผู้พิพากษาศาลฎีกาให้เป็นทั้งฝ่ายตุลาการและฝ่ายนิติบัญญัติในตัวบุคคลคนเดียวจึงไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง และขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรตุลาการที่ไม่ได้มาจากประชาชนหรือถูกเลือกโดยผู้แทนของประชาชนโดยตรงย่อมขัดต่อหลักความชอบธรรมทางประชาธิปไตย เพราะการที่องค์กรตุลาการเข้ามามีอำนาจในการตรวจสอบเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและศาลเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ ย่อมทำให้องค์กรตุลาการเองจะได้รับผลกระทบทางการเมืองสูง

**การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹**

เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดรูปแบบของประเทศ องค์สภาพในการบริหารกิจการบ้านเมือง และความสัมพันธ์ขององค์สภาพดังกล่าว เป็นเสมือนสัญญาประชาคมที่จะยอมให้รัฐมีบทบาทในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ภายใต้เงื่อนไขข้อใด แต่โดยที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดโครงสร้างและกลไกทางการเมืองอันถือเป็นกติกาของสังคมหรือกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมของประเทศนั้น ๆ และถือเป็นกฎหมายที่ต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้คนในสังคมรุ่นใหม่สามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลงหรือความหลากหลายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในยามที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป หรือความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลง ก็อาจมีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ โดยรัฐธรรมนูญจึงต้องมีบทบัญญัติว่าด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้โดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญของประเทศไทยจึงให้อำนาจการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยบทบัญญัติเป็นครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 และบัญญัติทำนองเดียวกันในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางประการ เพื่อป้องกันการใช้เสียงข้างมากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อย และให้ความสำคัญกับวุฒิสภา เพื่อให้ได้ความเห็นชอบจากทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงได้กำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้เป็น 3 ลักษณะ คือ (1) ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ (2) การแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้ 1) หมวด 1 บททั่วไป 2) หมวด 2 พระมหากษัตริย์ 3) หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 4) เรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และ 5) เรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ กำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยสมาชิกวุฒิสภา คณะรัฐมนตรี หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน แล้วต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติด้วย และ (3) การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่นใด ต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันและต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา² ดังนั้น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเป็นการปรับปรุงให้รัฐธรรมนูญมีความยืดหยุ่นปรับตัวเองให้สอดคล้องสภาพสังคมหรือความต้องการของพลเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ใช่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

¹ รวบรวมและเรียบเรียงโดยนายแดนชัย ไชวพิเศษ นิติกรเชี่ยวชาญ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

² คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. น. 453-454.

การแก้ไขเพิ่มเติมย่อมมีขอบเขตไม่ว่าจะเป็นขอบเขตที่กำหนดอย่างชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรหรือขอบเขตโดยสภาพก็ตาม เมื่ออำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจที่มีขอบเขตจำกัด ย่อมต้องมีการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งพื้นฐานของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพียงเล็กน้อยและต้องไม่เปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในทางทฤษฎีจะเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นของรัฐสภา เนื่องจากรัฐสภาเป็นองค์กรที่เป็นตัวแทนของประชาชน และในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นสัญญาประชาคม จึงกำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีจุดยึดโยงกับประชาชนด้วยการให้ตัวแทนของประชาชนเป็นผู้ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือ อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจที่แท้จริงของรัฐสภาที่เป็นอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ เนื่องจากรัฐสภาเป็นองค์กรที่เป็นตัวแทนของประชาชน และในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นสัญญาประชาคม มีจุดยึดโยงกับประชาชนด้วยการให้ตัวแทนของประชาชนเป็นผู้ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดหลายประการ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจที่แท้จริงของรัฐสภาที่เป็นอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว สิ่งต้องพิจารณาต่อไป คือ

1) กระบวนการพิจารณาในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการตามมาตรา 256 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 256 (3) ที่กำหนดว่า “ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา” เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภามีส่วนร่วมในการเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมิใช่อาศัยเพียงคะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น และเพื่อต้องการถ่วงดุลไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้เสียงข้างมากในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยไม่สนใจเสียงข้างน้อย แต่เมื่อมองอีกด้านหนึ่งการกำหนดเช่นนี้ก็ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเช่นนี้เป็นปัญหาสำคัญของรัฐธรรมนูญไทยในประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่กำหนดกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างรัดกุมและซับซ้อนมาก เนื่องจากในวาระเริ่มแรก กำหนดให้จำนวนสมาชิกวุฒิสภา ต้องเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ถือเป็นเงื่อนไขใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพราะต้องใช้เสียงสนับสนุนจากสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 750 เสียง ในวาระที่หนึ่งต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งหากจำนวนเสียงของวุฒิสภาไม่ถึงจำนวนดังกล่าว ทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตกไป แสดงให้เห็นว่าอำนาจของคะแนนเสียงในการลงมติเห็นชอบในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของวุฒิสภามีมากกว่าอำนาจจำนวนคะแนนเสียงที่สมาชิกวุฒิสภาได้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เมื่อเปรียบเทียบจำนวนคะแนนเสียงแล้วถือว่าไม่เป็นตามหลักประชาธิปไตยที่ต้องถือตามเสียงข้างมาก เพื่อให้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการเป็นไปตามอำนาจของเสียงข้างมากของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้ลงคะแนนเสียง

เห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และเป็นไปตามที่เคยปฏิบัติมาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และเมื่อรับหลักการในวาระที่หนึ่งจะต้องมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา และกรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้สมาชิกรัฐสภาสามารถแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ หรือตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ เว้นแต่การแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวข้องกับหลักการนั้น รวมทั้งที่ประชุมรัฐสภาจะตั้งคณะกรรมการพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้ จึงควรกำหนดให้การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเป็นการรับหลักการในวาระที่หนึ่งมิใช่กำหนดให้ออกเสียงในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการของจำนวนคะแนนเสียงคะแนนเสียงของวุฒิสภา ซึ่งเป็นเสียงข้างน้อยมาเป็นผู้กำหนดการออกเสียงในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ

2) การพิจารณาในวาระที่สามขั้นสุดท้ายตามมาตรา 256 (6) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เมื่อพิจารณาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันนั้น ถือว่าเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น แต่ความเป็นจริงก็จะมีพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ได้สนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลมาโดยตลอด ทำให้มีพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้นโดยไม่ตรงกับความเป็นจริงย่อมส่งผลต่อการคิดคะแนนเสียงจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และเป็นช่องทางหนึ่งที่จะหลบเลี่ยงเพื่อให้ได้คะแนนเสียงจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรที่มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และอาจก่อให้เกิดการต่อรองผลประโยชน์กันสูงมาก เพื่อให้เห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256 (6) ที่บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา” ควรกำหนดจำนวนคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยไม่ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันนั้น ถือว่าเป็นพรรคการเมือง ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากพรรคการเมืองดังกล่าวดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ได้สนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลมาโดยตลอด ซึ่งจะถือว่าเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้มิได้และมีได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้วย อีกทั้งเพื่อมิให้เกิด การต่อรองผลประโยชน์ในการลงมติให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงไม่ควรกำหนดให้ จำนวนคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันมาจากพรรค การเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

จากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในต่างประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศสเปน ค.ศ. 1978 มาตรา 168 กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องผ่านความเห็นชอบ จากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเช่นเดียวกันแต่ใช้คะแนนเสียงมากขึ้นเป็นไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวน สมาชิกทั้งหมด นอกจากนี้ ยังกำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องได้รับความเห็นชอบในขั้นตอน สุดท้ายโดยองค์กรอื่นที่ไม่ใช่รัฐสภาชุดเดิม กล่าวคือ หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้ให้ ความเห็นชอบแก่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นแล้ว จะต้องมีการยุบรัฐสภาและเลือกตั้ง รัฐสภาชุดใหม่ เมื่อได้รัฐสภาชุดใหม่แล้วก็ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาชุดใหม่ลงมติให้ความเห็นชอบ แก่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่ง โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเช่นกัน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาชุดใหม่ได้ให้ ความเห็นชอบแก่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้นำ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติอีกเป็นขั้นตอนสุดท้าย เมื่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นผ่านการลงประชามติของประชาชนแล้ว จึงจะบังคับใช้เป็น รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้

รัฐธรรมนูญของประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ค.ศ. 1999 การริเริ่มแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับนั้นต้องผ่าน การลงประชามติเพื่อรับหลักการก่อน เมื่อผ่านการลงประชามติในขั้นรับหลักการแล้วจะมีผลทำให้รัฐสภา ต้องถูกยุบไปและสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ หลังจากนั้นจึงให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาชุดใหม่ในการพิจารณา แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เมื่อผ่านการพิจารณาของรัฐสภาชุดใหม่แล้วก็ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้นไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติอีกครั้งหนึ่งและให้นำไปให้บรรดาเขตปกครองต่าง ๆ ให้ความเห็นชอบ

ในขั้นตอนสุดท้าย แต่หากไม่ผ่านการลงประชามติในขั้นรับหลักการต้องถือว่าการริเริ่มการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับนั้นเป็นอันตกไป

หลักการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในระบบรัฐสภาของต่างประเทศที่เป็นสากลจะมีกระบวนการที่แก้ไขยากกว่ากระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีความเห็นร่วมกันของเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อยในรัฐสภาระดับหนึ่งจึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย การที่รัฐธรรมนูญของหลาย ๆ ประเทศกำหนดให้ต้องใช้เสียงข้างมากพิเศษในการให้ความเห็นชอบแก่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น ย่อมทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีความสำคัญและกระทำได้ยากกว่าการตราหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายธรรมดาทั่ว ๆ ไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ประเทศที่กำหนดคะแนนเสียงข้างมากพิเศษที่ต้องใช้สำหรับการให้ความเห็นชอบแก่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(ก) ไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกรัฐสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศกรีซ ค.ศ. 1975 มาตรา 110 (4) หรือรัฐธรรมนูญของประเทศตุรกี ค.ศ. 1982 มาตรา 175 วรรคสี่ เป็นต้น

(ข) ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกรัฐสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศออสเตรเลีย ค.ศ. 1920 มาตรา 44 (1) รัฐธรรมนูญของประเทศเกาหลีใต้ ค.ศ. 1948 มาตรา 130 (1) รัฐธรรมนูญของประเทศลักเซมเบิร์ก ค.ศ. 1868 มาตรา 114 วรรคสอง รัฐธรรมนูญของประเทศยูเครน ค.ศ. 1996 มาตรา 155 รัฐธรรมนูญของประเทศโปรตุเกส ค.ศ. 1976 มาตรา 286 (1) เป็นต้น

(ค) ไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกรัฐสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศบัลแกเรีย ค.ศ. 1991 มาตรา 155 (2) รัฐธรรมนูญของประเทศสวีเดน ค.ศ. 1974 มาตรา 17 เป็นต้น

ประเทศที่ใช้ระบบสองสภา โดยปกติแล้วรัฐธรรมนูญมักจะกำหนดให้สภาล่าง และสภาสูงต้องมีการแยกกันพิจารณาและแยกกันลงมติให้ความเห็นชอบแก่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คะแนนเสียงที่ต้องใช้สำหรับให้ความเห็นชอบแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในแต่ละสภานั้น ดังนี้

(ก) เสียงข้างมากธรรมดาของสมาชิกในแต่ละสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ค.ศ. 1999 เป็นต้น

(ข) เสียงข้างมากเด็ดขาดของสมาชิกในแต่ละสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศอิตาลี ค.ศ. 1947 มาตรา 138 เป็นต้น

(ค) เสียงข้างมากพิเศษ เช่น 2 ใน 3 ของสมาชิกในแต่ละสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศเบลเยียม ค.ศ. 1831 มาตรา 195 วรรค 5 กฎหมายพื้นฐานของประเทศเยอรมนี ค.ศ. 1949 มาตรา 79 (2) รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1947 มาตรา 96 รัฐธรรมนูญของประเทศเนเธอร์แลนด์ ค.ศ. 1815 มาตรา 137 (4) และ (5) รัฐธรรมนูญของประเทศโปแลนด์ ค.ศ. 1997 มาตรา 235 (4) เป็นต้น หรือ 3 ใน 5 ของสมาชิกในแต่ละสภา เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศสเปน ค.ศ. 1978 มาตรา 167 (1) รัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 89 วรรคสาม เป็นต้น

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญของประเทศที่ใช้ระบบสองสภาในบางประเทศก็อาจกำหนดให้สภาล่างและสภาสูงต้องร่วมกันพิจารณาและร่วมกันลงมติให้ความเห็นชอบแก่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางกรณีก็ได้ โดยต้องใช้คะแนนเสียง 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาสูงและสภาล่างร่วมกัน

รัฐธรรมนูญของบางประเทศอาจกำหนดให้เพียงแค่เสียงข้างมากธรรมดาของสมาชิกรัฐสภาก็เป็นมติที่เพียงพอแล้วสำหรับการให้ความเห็นชอบแก่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศเดนมาร์ก ค.ศ. 1953 มาตรา 88 รัฐธรรมนูญของประเทศไอซ์แลนด์ ค.ศ. 1944 มาตรา 79 หรือรัฐธรรมนูญของประเทศสวีเดน ค.ศ. 1974 มาตรา 14 เป็นต้น

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญของประเทศเหล่านี้ก็มักจะกำหนดให้ต้องดำเนินการตามข้อเรียกร้องอย่างอื่นต่อไปด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญบางประเทศอาจกำหนดให้การให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น จะต้องกระทำ 2 ครั้ง กล่าวคือ โดยรัฐสภาชุดที่ริเริ่มดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งหนึ่ง และโดยรัฐสภาชุดใหม่ภายหลังจากการยุบรัฐสภาเดิมและเลือกตั้งใหม่แล้วอีกครั้งหนึ่ง กล่าวโดยสรุปคือ ภายหลังจากรัฐสภาชุดเดิมได้ลงมติให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ต้องมีการยุบสภาและจัดการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ เมื่อได้รัฐสภาชุดใหม่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปแล้ว รัฐธรรมนูญก็จะกำหนดให้รัฐสภาดังกล่าวดำเนินการลงมติให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น อีกครั้งหนึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนที่จะประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาที่แตกต่างกัน ก็เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อมีการยุบรัฐสภาเดิมและจัดการเลือกตั้งทั่วไปแล้ว พรรคการเมืองต่าง ๆ ก็จะต้องนำประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยรัฐสภาชุดเดิมไปใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงสนับสนุนจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองที่เป็นผู้ริเริ่มให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งผลการเลือกตั้งทั่วไปนี้ ก็จะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนต่อประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ³

³ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สภาผู้แทนราษฎร, รายงานการพิเคราะห์ศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, (กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2563). 106-109.

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร